

Kristiansand kommune

Frivillighetsmelding

Kartlegging av samarbeidet mellom kommunen og frivillig sektor

RAPPORT

20. januar 2009

AGENDA

Oppdragsgiver	Kristiansand kommune
Rapportnr	6330
Rapportens tittel	Frivillighetsmelding. Kartlegging av samarbeidet mellom kommunen og frivillig sektor
Ansvarlig konsulent	Per Schanche
Kvalitetssikret av	Kaare Granheim
Dato	20. januar 2009

Innhold

1	SAMMENDRAG	7
2	BAKGRUNN OG METODISK TILNÆRMING	8
2.1	BAKGRUNN	8
2.2	HVA ER FRIVILLIGHET?	8
2.3	KOMMUNALE STYRINGSdokumenter, MÅL OG VIRKEMIDLER	9
2.4	ANALYSEMODELL OG METODISK TILNÆRMING	12
2.5	KATEGORISERING	15
3	DAGENS SITUASJON	17
3.1	INNLEDNING	17
3.2	BESKRIVELSE AV FRIVILLIGHET I KRISTIANSAND	17
3.3	KJENNETEGN VED KONTAKTEN MELLOM FRIVILLIGE OG KOMMUNEN	19
3.4	OPPSUMMERING	25
4	FORSLAG TIL UTVIKLING AV KOMMUNALE VIRKEMIDLER OG SAMHANDLINGEN MED FRIVILLIGE	26
4.1	INNLEDNING	26
4.2	FRIVILLIGHET I DAG	28
4.3	ØKONOMISK STØTTE	29
4.4	MØTEPLASSER OG ANLEGG	30
4.5	SAMARBEID OM Å LØSE OPPGAVER	31
4.6	MEDVIRKNING OG DIALOGARENAER	31
4.7	HOLDNINGER OG KONTAKT MELLOM FRIVILLIGE OG KOMMUNEN	32
4.8	SEKTORVISE OG ETATSVISE FORSKJELLER?	33
4.9	OPPSUMMERING OG VURDERING	38
	VEDLEGG (SOM IKKE TRYKES MED RAPPORTEN)	39

AGENDA

Forord

Denne rapporten dokumenterer en kartlegging av samhandlingen mellom Kristiansand kommune og frivillig sektor. Kartleggingen er et grunnlag for utvikling av kommunal politikk og samhandling med frivillig sektor og en egen melding om dette temaet som er planlagt utarbeidet i 2009.

Vår kontaktperson i kommunen har vært rådgiver Anne Karen Aunevik. Arbeidet har dessuten vært fulgt av Rune Rokseth, som er ansatt i Fritidsetaten, og Anne Grete Widding, som er ansatt ved Randesund/Tveit frivillighetssentral. Vi takker for hyggelig og nyttig samarbeid i gjennomføringen av prosjektet.

Høvik, 20. januar 2009

AGENDA Utredning & Utvikling AS

AGENDA

---

1 Sammendrag

Kristiansand har en frivillig sektor med stor bredde. Det er foretatt en kartlegging av rundt 700 organisasjoner og enkeltpersoner, som har blitt invitert til å delta i en spørreundersøkelse. Av disse er det flest organisasjoner innen idrett, kultur, religion og interesseorganisasjoner. Det er grovt anslått at disse organisasjonene har like mange medlemmer som det er innbyggere i Kristiansand og at de mobiliserer rundt 40 000 frivillige. 40 % har aktiviteter for barn og unge. Det er stor forskjell i antallet medlemmer, og to av tre organisasjoner har ingen ansatte.

Fem av seks frivillige som har hatt kontakt med kommunen i løpet av ett år, har i stor grad opplevd kontakten med kommunen som viktig. Det er en like høy andel kommunale ledere og ressurspersoner som har kontakt med frivillige. Hyppigheten av kontakten varierer fra én gang i året, til at det er nesten daglig kontakt.

Kommunale tilskudd til frivillige håndteres av få kommunalt ansatte og har betydning for mange frivillige. Mange kommunalt ansatte samarbeider med frivillige om løsning av oppgaver, men få samarbeider om beslutninger.

Det er god kvalitet i samhandlingen. Kvaliteten oppleves som best av de kommunalt ansatte.

Innspillene til hva som fungerer bra og forslagene til forbedring, kan oppsummeres som følger:

- Økonomisk støtte er viktig, flere vil ha mer og noen er opptatt av prinsippene for støtte.
- Anlegg er viktig; flere har ønsker om flere anlegg og noen har forslag til forbedringer for opplegg for lån/utleie.
- Kommunen og frivillige utfører en rekke oppgaver sammen. Det er et større potensial for samarbeid som kan utnyttes.
- Kommunen har etablert ulike kanaler for medvirkning og dialog. Flere ønsker at graden av medvirkning skal øke.
- Mange legger vekt på betydningen av en god relasjon mellom frivillige og kommunen. Det ser ut som relasjonen i hovedsak er god. Samtidig er det behov for forbedringer.
- Kommunens organisatoriske tilrettelegging for frivillighet kan utvikles.
- Det ser ut til at samarbeidet mellom frivillige og kommunen er bedre utviklet innen idrett og kultur, enn innen undervisning og helse og omsorg. En grunn kan være at kontakten på de to siste områdene er overlatt til en rekke resultatenheter og at denne kontakten har vært lite fokusert i den sentrale styringen av enhetene.

2 Bakgrunn og metodisk tilnærming

2.1 Bakgrunn

Kristiansand kommune har ønsket en kartlegging av samhandlingen mellom kommunen og frivillige organisasjoner og enkeltpersoner. Kartleggingen er ment som et grunnlag for utvikling av kommunal politikk og samhandling med frivillig sektor og en egen melding om dette temaet som er planlagt utarbeidet i 2009. Det har vært et ønske om kartlegging av følgende forhold:

- Kommunens virkemidler i samhandlingen med frivillige
- Enhetenes nåværende samhandling og ønsket fremtidig samhandling med frivillige, herunder:
  - ansattes holdninger og forventninger til frivillige
  - muligheter og hindringer for samarbeid med frivillige
- Frivilliges forventninger til kommunen

Kartleggingen har omfattet en spørreundersøkelse som er sendt ut til 700 frivillige, alle de 140 lederne kommunens resultatenheter og et utvalg på 13 personer i kommunen som har erfaringer fra samarbeid med frivillige. Det har dessuten vært arrangert en dialogkonferanse med rundt 60 deltakere fra frivillig sektor og kommunen som har drøftet resultatene fra undersøkelsen og sett på mulighetene for forbedringer. Videre er det gjennomført gruppe- og telefonintervjuer.

2.2 Hva er frivillighet?

Frivillige organisasjoner og aktiviteter yter betydelige bidrag til samfunnet av ulik karakter. Bærum kommune peker i sin frivillighetsmelding på at slik aktivitet bidrar til sosial integrasjon, tilknytning til nærmiljøet og demokratisk deltakelse. Frivillig aktivitet er med andre ord et viktig bidrag til at lokalsamfunnet skal fungere. Det er ikke vanskelig å tenke seg at lokalsamfunnet ville vært langt fattigere uten slik aktivitet.

Bærum kommune har definert frivillig arbeid som ”ulønnet arbeid gjort av fri vilje og som kommer individer eller grupper utenfor egen husholdning til gode. Frivillig arbeid utføres av enkeltpersoner, bedrifter (sosiale partnerskap) og medlemmer av frivillige organisasjoner”. Denne definisjonen er nok i samsvar med hva mange intuitivt vil legge i begrepet frivillig arbeid, men den gir ikke grunnlag for en entydig avgrensning av slikt arbeid. For en slik entydig definisjon finnes verken i jussen, samfunnsvitenskapen eller i dagligtalen.

En utfordring er å avgrense hva som er en frivillig organisasjon. I forbindelse med opprettingen av det statlige frivillighetsregisteret var det en arbeidsgruppe som fikk i oppgave nettopp å foreta en avgrensning av begrepet¹. Gruppen foreslo en avgrensning til organisasjoner hvor aktiviteten ikke er fortjenestebasert (non-profit). Dette anses som det sentrale i definisjonen av frivillighet i norsk og internasjonal litteratur.

Det er en utfordring er å utvikle virkemidler som er tilpasset at måten folks deltakelsesformer er i endring. Folk ser etter medlemskap med mening for dem selv og skifter gjerne mellom organisasjoner og aktiviteter raskere enn tidligere. Egenorganisering, selvutfoldelse og ønsket om umiddelbare opplevelser og resultater ser ut til å øke som motivasjonsfaktor for deltakelse. Organisasjoner opplever det vanskelig å rekruttere frivillige til å administrere og til styreverv,

---

¹ Omtalen her bygger på St.mld. nr. 39 /2006–2007): ”Frivillighet for alle”

og flere har valgt å lønne disse funksjonene. For noen har det da vært lettere å rekruttere frivillige. (jf. St.mld. nr. 39 /2006–2007): "Frivillighet for alle").

Drøftingen over gir noen antydninger til hva som ligger i begrepet frivillighet, men kan knapt sies å gi en presis avgrensning av begrepet. Det er kanskje heller ikke nødvendig som grunnlag for kommunal politikk overfor frivillige. Derimot kan det være mer sentralt å klargjøre hva man ønsker å oppnå med denne politikken.

I prinsippet kan en tenke seg at en kommunal politikk overfor frivillige kan knyttes til mål av ulik karakter. Institutt for samfunnsforskning (2007)² har pekt på at et mulig mål kan være å bidra til utøvelse av frivillig aktivitet uten at det legges føringer på resultater av aktiviteten. Et annet mål kan være at den frivillige aktiviteten skal bidra til produksjon av det man kan kalle velferdstjenester, og et tredje mål kan være å styrke kommunikasjonen mellom politikere/forvaltning og innbyggerne. Forskerne konkluderer med at kommunale målsettinger for ulike støtteordninger rettet mot frivillig sektor er gjennomgående lite uttalte. Det er derfor ikke helt enkelt å relatere virkemidler til mål, for dermed å kunne vurdere hvor hensiktsmessige de ulike virkemidlene er. I det videre arbeidet med frivillighetsmeldingen kan det være en idé å klargjøre hva som er målet med de ulike virkemidlene.

2.3 Kommunale styringsdokumenter, mål og virkemidler

Frivillighetsmelding

Bystyret nedsatte høsten 2004 et *Ad hoc utvalg for dialog*, som fikk i mandat i se på hvilke arenaer som kunne gi økt deltakelse fra innbyggerne. I utvalgets rapport er det en egen omtale av behovet for å legge til rette for frivillig innsats. Utvalget foreslo at det skulle lages en frivillighetsmelding, og dette ble enstemmig vedtatt av bystyret 7. januar 2005.

Meldingen skal inneholde mål og strategier for kommunens samhandling med frivillig sektor. Den vil gi en beskrivelse og vurdering av kommunens innsats på området. Hensikten er å bygge opp under frivillig aktivitet og organisasjonsliv og å sette inn de riktige tiltakene for å få dette til.

Det er nå planlagt at et forslag til melding skal være klar i løpet av våren 2009. Det er lagt opp til at frivillige kan få bidra i arbeidet med meldingen. Kartleggingen dokumentert i denne rapporten er en del av grunnlaget for meldingen.

Kommuneplan 2005–2016

I kommuneplanen er det pekt ut fire satsingsområder, og frivillig innsats er omtalt som en del av to av disse satsingene. Som en del av satsingen *bærekraftig utvikling* er det et mål at innbyggerne skal delta aktivt i lokalmiljøet. Dette skal blant annet gjøres ved at kommunen anerkjenner frivillig innsats og ved at kommunen skal samarbeide med frivillige om byutviklingen.

Under satsingen *levetår og livskvalitet* er det et mål at tjenestene skal tildeles ut fra den enkeltes behov. Dette skal blant annet gjøres ved å videreutvikle samarbeidet med ideelle og frivillige organisasjoner om tilbudet for utsatte grupper.

Kommunedelplan idrett og friluftsliv 2007–2010

Kommunedelplanen for idrett og friluftsliv omfatter en detaljert og prioritert plan for utbygging av anlegg for perioden 2007–2010. Planen er et underlagsdokument for å søke om spillemidler.

---

² Institutt for samfunnsforskning (2007): "Frivillighet i storby". Av Håkon Lorentzen, Jan Erling Klausen, Frode Berglund og Ragnhild Holmen Waldahl

AGENDA

I plandokumentet er utbyggingen av anlegg sett i sammenheng med målene med disse anleggene, nemlig å legge grunnlaget for fysisk aktivitet for kommunens befolkning og med et spesielt fokus på barn og unge i alderen 6–19 år. I planen er det et eget handlingsprogram for fysisk aktivitet, som dels gjennomføres i regi av kommunen og dels gjennomføres i regi av frivillige organisasjoner.

Representanter for frivillige organisasjoner har bidratt i arbeidet med planen, både som deltakere i en prosjektgruppe og i en referansegruppe.

Virkemidler

I rapporten Institutt for samfunnsforskning (2007) er kommunale virkemidler delt inn i kategoriene kontantstøtte, infrastruktur, råd/utvalg, ekstern forvaltning og skatte- og avgifts-fritak. I Kristiansand er det særlig de tre første av disse som er aktuelle og som har vært brukt i dette prosjektet. De siste årene har kommunen i større grad samarbeidet med frivillige i gjennomføring av bestemte oppgaver eller arrangementer. Vi har laget en egen kategori for dette samarbeidet og endt opp med følgende kategorisering av de kommunale virkemidlene:

- Økonomisk støtte
- Møteplasser og anlegg (tilsvarer infrastruktur)
- Samarbeid om å løse oppgaver
- Dialog om administrative eller politiske beslutninger

I det følgende blir det gitt en kort gjennomgang av kommunens virkemidler på de ulike områdene.

Økonomisk støtte

Kommunen har ulike ordninger for økonomisk støtte til frivillige organisasjoner. Det er lagt ut informasjon om slike tilskudd på en nettside om frivillighet som er vist i tabellen under.

Tabell 2.1 Kommunale tilskudd til frivillige organisasjoner fordelt på sektor og tilskuddsordning. Kilde: Kommunens nettside om frivillighet³

Sektor	Tilskuddsordning
Parkvesenet	Tilskudd til utendørs møteplasser og aktiviteter i nærmiljøet
Helse og sosial	Tilskudd til ideelle, humanitære og sosiale foreninger, brukerorganisasjoner, Midler fra Kristiansand kommunes samlelegat til stimulering av humanitær og frivillig innsats. Tiltak i regi av enkeltpersoner, grupper, foreninger, organisasjoner eller institusjoner
Kultur, idrett og fritid	Tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner til oppstart, drift, kursing, husleie osv. Driftstilskudd til private grendehus og til korps/orkestre.
	Tilskudd til kunst- og kulturformål, kunstnerstipend og Kristiansand kommunes
	Barne- og ungdomstiltak for funksjonshemmede.
	Tilskudd til bydeler og nærmiljøtiltak

Tabellen viser åtte tilskuddsordninger fordelt på tre sektorer. Det finnes også tilskudd utover dette, som ikke er publisert på nettsiden om frivillighet. Dette illustrerer at frivillige har en

³ Kilde: www.kristiansand.kommune.no

rekke ulike muligheter for å søke tilskudd og en sektorisert organisering av de ulike tilskuddsordningene.

For en bruker er det en forenkling at informasjon om ulike tilskudd er samlet på én side. Samtidig er det ikke uten videre enkelt for de frivillige å finne frem i de ulike ordningene.

Kommunens nettside om frivillighet er både sortert under overskriftene "barn og familie" og "kultur, idrett og fritid". Noen av tilskuddene kan nås fra en egen side for kultursektoren som heter "mine tilskudd". For en bruker fremstår informasjonen som fragmentert, og det er ikke uten videre opplagt hvor informasjon om de ulike tilskuddene er. Det er også en utfordring at nettsiden ikke omfatter informasjon om alle tilskuddsordningene.

Møteplasser og anlegg (infrastruktur)

Frivillige kan låne eller leie av kommunen ulike typer infrastruktur, vist i tabellen under.

Tabell 2.2. Møteplasser og anlegg som blir lånt eller leid ut. Kilde: Kommunens nettside om frivillighet⁴

Type infrastruktur	Detaljer
Anlegg	Friluftsområder, gatetun og gategrunn, idrettsanlegg, parkanlegg, småbåthavner og svømmehaller.
Lokaler	Bandøvingsrom, banehager, Byhallen, kulturhus, grende- og bydelshus, lokaler i bibliotek, scener og konferansesaler og skolelokaler.
Utstyr	Fritidsutstyr, hjelpemidler og utstyr til utendørsarrangement (mobile toaletter, flagg og flaggstenger, stevnebenker, søppelkonteinere, søppeldunker, rød løper og bærbar høyttalerverst)
Utendørsarealer	Øvre Torv, Nedre Torv, Odderøya Amfi, Bendiksbukta, Ravnedalen og Tresse

Tabellen illustrerer at kommunen har et variert tilbud av anlegg, lokaler, utstyr og utendørsarealer som frivillige kan benytte. Heller ikke denne oversikten er fullstendig. Også på dette området bærer ordningene preg av å være sektorisert og at det ikke er uten videre enkelt for frivillige å få oversikt.

Samarbeid med frivillige

Kommunen samarbeider med frivillige på en lang rekke områder. I spørreskjemaet er dette samarbeidet delt inn i følgende tre kategorier:

- Samarbeid om aktiviteter og/eller arrangementer
- Kontraktfestede avtaler/partnerskap om oppgaveløsning
- Prosjektrettet samarbeid (for eksempel festivaler eller ryddeaksjoner)

I denne rapporten er de tre kategoriene fra spørreundersøkelsen slått sammen. Det finnes imidlertid en egen rapport som gir en detaljert oversikt over resultatene fra undersøkelsen.

Dialog om beslutninger

Kommunen har dialog med frivillige på en rekke områder som grunnlag for både administrative og politiske beslutninger. Et eksempel er at kommunedelplan for idrett og friluftsliv er utarbeidet i en prosess hvor det er lagt opp til medvirkning fra brukerne i planarbeidet.

Et annet eksempel er at kommunen har nedsatt et eget innvandrerråd. Dette rådet er tidligere omtalt i rapporten "Frivillighet i storby". Det var bystyret som i mars 2005, vedtok å etablere et

⁴ www.kristiansand.kommune.no

eget innvandrerråd i kommunen. I mandatet til rådet heter det at rådet "skal være et samarbeidsorgan og bindeledd mellom minoritetsbefolkningen og kommunen og politikere, på den måten kan rådet ha funksjon som brobygger og dermed fremme mangfold og integrering". Rådet er satt sammen med syv medlemmer og to personlige varamedlemmer. Alle de valgte er medlemmer av frivillige organisasjoner.

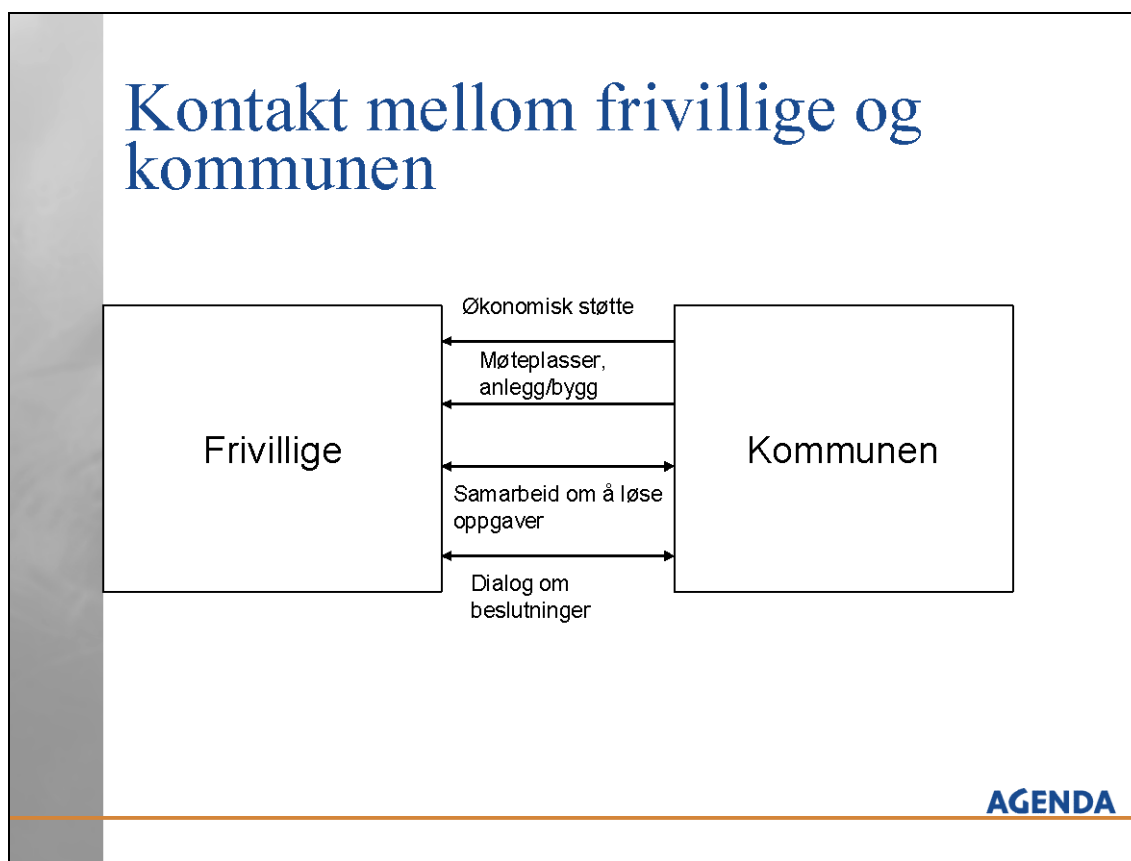
Et tredje eksempel kan være dialog om beslutninger fattet av ledere av resultatenheter om produksjonen av kommunale tjenester. En leder kan for eksempel bestemme å styrke bemanningen, for å kunne bistå frivillige i gjennomføringen av et arrangement for brukerne av tjenestene som lederen har ansvar for.

Disse eksemplene viser at dialogen om beslutninger kan ha svært ulik karakter og foregå på mange nivåer i organisasjonen.

2.4 Analysemodell og metodisk filncæring

Analysemodell

Analysemodellen som er lagt til grunn i prosjektet, er skjematisk vist i figuren under. Figuren illustrerer kontakten mellom frivillige og kommunen.

Figur 2.1 Skjematisk fremstilling av kontakten mellom frivillige og kommunen.

I kontakten med frivillige har vi lagt vekt på en kartlegging av kommunens virkemidler. Figuren viser vår kategorisering av de fire virkemidlene omtalt tidligere i kapitlet.

I spørreundersøkelsen har vi spurt om ulike kjennetegn ved den frivillige aktiviteten:

Om frivillige og kommunalt ansatte har kontakt med hverandre, hyppigheten for kontakt, formålet og betydningen av kontakten.

Siktemålet har vært å gi en overordnet beskrivelse av aktiviteten som kan være nyttig for kommunen i utforming av virkemidler, og i den løpende kontakten med frivillige.

Vi har dessuten vært opptatt av hvordan kontakten oppleves av frivillige og av kommunalt ansatte. I spørreundersøkelsen har vi spurt om kontakten kjennetegnes av forhold som gjensidig respekt og en god forståelse for hverandres roller. Tanken er at informasjon om disse forholdene kan bidra til utvikling av den løpende kontakten mellom frivillige og kommunen.

Kartleggingen har bare i begrenset grad vært rettet mot kommunens organisatoriske tilrettelegging av kontakten med frivillige. I de åpne spørsmålene i spørreundersøkelsen og på dialogkonferansen har det likevel vært mange som har pekt på disse forholdene. I forlengelsen av dette prosjektet kan det derfor være behov for en utarbeide en mer systematisk oversikt over hvordan denne tilretteleggingen fungerer i ulike deler av kommunen.

Aktiviteter

I prosjektet har vi gjennomført følgende aktiviteter:

- (1) Møter med oppdragsgiver
- (2) Intervjuer og gjennomgang av styringsdokumenter
- (3) Kartlegging av frivillig aktivitet og forventninger og holdninger
- (4) Dialogkonferanse
- (5) Utarbeide rapport

I det følgende blir de ulike aktivitetene nærmere omtalt.

Møter med oppdragsgiver

Arbeidet er utført i nær dialog med oppdragsgiver og Anne Aunevik, som har vært vår kontaktperson i kommunen. Arbeidet har dessuten vært fulgt av Rune Rokseth, som er ansatt i Fritids-etaten, og Anne Grete Widding, som er ansatt ved Randesund/Tveit frivillighetssentral.

Underveis i prosjektet har det vært to møter med oppdragsgiver i tillegg til dialogkonferansen, som ble arrangert mot slutten av prosjektet. Kontakten ellers har skjedd på telefon og pr. e-post.

Intervjuer og gjennomgang av styringsdokument

Tidlig i prosjektet ble det arrangert et gruppeintervju med representanter for frivillige organisasjoner og et gruppeintervju med representanter for administrasjonen, som hadde hatt mye kontakt med frivillige. Formålet med de innledende intervjuene var å få et inntrykk av hvordan noen sentrale aktører opplevde forholdet mellom frivillige og kommunen og bruken av kommunale virkemidler, noe som igjen er ment å gi en mer presis forståelse av aktuelle problemstillinger, som kunne komme til nytte senere i kartleggingen.

På slutten av prosjektet ble det foretatt fem telefonintervjuer av kommunalt ansatte ledere og støttepersonell som arbeider innen parkvesen, undervisning, omsorg og beredskap. Formålet med intervjuene var å få innsikt i hvordan kontakten med frivillige er ivaretatt på disse områdene.

Oversikt over frivillige i Kristiansand

Det har vært utarbeidet en oversikt over frivillige organisasjoner og enkeltpersoner som har vært basert på ulike kilder. Formålet med kartleggingen har vært å gi en beskrivelse av den frivillige aktiviteten i kommunen og å danne grunnlaget for breddeundersøkelsen som er gjennomført om forventninger og holdninger frivillige har til samhandlingen med kommunen.

AGENDA

En hovedkilde for denne informasjonen vil være oversikt fra kommunen over hvem som har fått økonomisk støtte fra kommunens ulike ordninger. Dessuten har personer i den kommunale administrasjonen gitt innspill om organisasjoner som de har fått kjennskap til. Videre har det blitt gitt informasjon om spørreundersøkelsen i dagspressen, med en invitasjon til deltakelse for dem som var interessert. Andre kilder som ble brukt, var telefonkatalogen og Internett.

Det ble deretter foretatt en viss bearbeiding av informasjonen som var samlet. Blant annet ble det foretatt en samordning av informasjonen fra de ulike kildene, slik at samme organisasjon ikke ble registrert to ganger. Enkelte på listen som hadde mottatt støtte, ble slettet, fordi de kanskje ikke kan regnes som frivillige organisasjoner. Dette gjaldt for eksempel band og noen enkeltpersoner.

For enkelte store organisasjoner har både sentralledet og lokalledet mottatt støtte. For disse er spørreskjemaet sendt til begge delene av organisasjonen som har hatt kontakt med kommunen. Det betyr at vi har flere respondenter i vår undersøkelse enn antall organisasjoner.

Etter informasjonsbearbeidingen endte vi opp med rundt 720 frivillige organisasjoner og enkeltpersoner. Antall respondenter er med andre ord høyt, men vi har neppe fått tak i alle. Det er nok noen frivillige som verken mottar kommunal støtte, eller som har registrert kommunens invitasjon til deltakelse. Uansett er det et høyt antall frivillige som gjennom undersøkelsen har blitt invitert til å gi uttrykk for sin mening.

Spørreskjema

Vi har sendt et spørreskjema til alle disse hvor vi dels stilte spørsmål om flere kjennetegn ved organisasjonen, som antall medlemmer, budsjetter og dels om forventninger og holdninger til samhandlingen disse organisasjonene har med kommunen.

Spørreundersøkelsen hadde 26 spørsmål med faste svarkategorier og to åpne spørsmål, hvor respondentene selv kunne formulere sine svar. I de åpne spørsmålene spurte vi om opplevelsen av hva som fungerer bra i dag og forslag til forbedringer.

Det ble lagt vekt på å utforme spørsmål som både kunne besvares av frivillige og kommunalt ansatte.

Gjennomføring av spørreundersøkelsen

Undersøkelsen ble sendt til rundt 720 frivillige organisasjoner og enkeltpersoner, 140 ledere av kommunale resultatenheter og 13 personer i kommunen som har erfaring med samarbeid med frivillige.

For rundt 60 % av de frivillige ble undersøkelsen sendt per e-post og rundt 40 % med vanlig post. En del av brevene som ble sendt, kom i retur, fordi adressaten var ukjent for Posten. Dersom vi ser bort fra disse, sto vi igjen med 697 frivillige som kunne ha mottatt undersøkelsen. I teorien kan det ha vært noen av disse som ikke er har svart, fordi de ikke lenger representerer frivillige organisasjoner som følge av at det har skjedd endringer som ikke er fanget opp i våre oversikter.

De frivillige som ble invitert til å delta gjennom vanlig post, fikk tilsendt et passord og en nettadresse som gjorde dem i stand til å svare på den nettbaserte undersøkelsen. De øvrige som fikk henvendelsen pr. e-post kunne svare på undersøkelsen ved å følge en link som var oppgitt i e-posten.

Det var i alt 330 personer som svarte på undersøkelsen, fordelt 99 kommunalt ansatte og 231 frivillige. Svarprosenten var på 66 % for de kommunalt ansatte og 33 % for de frivillige. For de frivillige kan svarprosenten ha vært noe høyere dersom vi tar hensyn til at spørreskjemaet kan ha vært sendt til personer som ikke lenger arbeider som frivillige.

Svarprosenten for de kommunalt ansatte er brukbar. For de frivillige er den kanskje noe lav, men helt innenfor det som er vanlig for denne type undersøkelser. Uansett er det mange frivillige som gjennom undersøkelsen har gitt uttrykk for sine opplevelser av samarbeidet. Den litt lave svarprosenten gjør at svarene ikke nødvendigvis er helt representative for hva alle frivillige opplever i kontakten med kommunen.

Dialogkonferanse

Det har dessuten vært arrangert en dialogkonferanse med rundt 60 deltakere fra frivillig sektor og kommunen. Dialogkonferansen har drøftet resultatene fra undersøkelsen og sett på mulighetene for forbedringer.

2.5 Kategorisering

Frivillige

FN har laget en håndbok med en klassifisering av frivillig aktivitet som er anbefalt brukt til å lage satelittregnskap til nasjonalregnskapet for denne typen aktivitet. Klassifiseringen (*"The International Classification of Nonprofit Organizations (ICNPO)"*) er brukt av forskere nasjonalt og internasjonalt. Her er den frivillige aktiviteten delt inn i 12 hovedgrupper og 24 undergrupper.

Det ble gjort et forsøk på å bruke den samme inndelingen for de frivillige organisasjonene registrert i Kristiansand. Det viste seg at enkelte av kategoriene hadde få organisasjoner og kanskje ikke var så aktuelle for frivillig aktivitet i Norge. Det ble derfor gjort noen endringer, slik at inndelingen i større grad skulle fange opp aktiviteten i Kristiansand. Dessuten ble det foretatt en reduksjon fra 12 til syv kategorier, noe som ble gjort for å få en inndeling som var mer håndterbar i rapporteringen fra prosjektet. Vi endte dermed opp med følgende inndeling:

- (1) Idrett
- (2) Kultur
- (3) Miljø, natur og friluftsliv
- (4) Fremme egne eller andre grupperes interesser
- (5) Sosiale tiltak og tjenester
- (6) Religionsutøvelse
- (7) Annet

I spørreskjemaet får de frivillige spørsmål om hva som er formålet med organisasjonens/-gruppens aktiviteter. Den som svarer må velge én av de syv kategoriene. I prinsippet kan man tenke seg at en organisasjon kan ha flere formål. For eksempel kan en menighet både drive religiøse aktiviteter og gjennomføre tiltak hvor det sosiale er det viktigste. Vi antar at den som har svart har tatt utgangspunkt i hva som er det primære formålet til organisasjonen.

Dessuten har også kommunen foretatt en klassifisering av alle organisasjonene som har spurt. Denne inndelingen har vi brukt til å si noe om sammensetningen av alle de rundt 700 frivillige som ble registrert. En mulig feilkilde kan være at kommunen har vurdert formålet for organisasjonen på en annen måte enn organisasjonen selv ville gjort. I de fleste tilfeller er det

AGENDA

---

imidlertid nokså opplagt hva formålet med aktiviteten er, og vi antar at denne feilkilden er av liten betydning.

Videre har vi spurt de frivillige om de representerer en frivillig organisasjon eller en frivillig aktivitet (for eksempel en gruppe frivillige eller en aktivitet i regi av en frivillig organisasjon).

Kommunalt ansatte

Kommunen er organisert i fem tjenesteytende sektorer og en administrasjonsavdeling. Det finnes i alt 140 resultatenheter i de seks sektorene. De kommunalt ansatte ble spurt hvilken av de seks sektorene de tilhører eller om de er ansatt i rådmannens stab, noe som gir følgende inndeling:

- Rådmannens stab
- Kultur (5)
- Helse-sosial (36)
- Barnehage (33)
- Skole (47)
- Teknisk (8)
- Administrasjon (9)

Tallene i parentes viser hvor mange resultatenheter det er i hver sektor. Spørreskjemaet er sendt til lederne av alle de 140 resultatenheterne.

I spørreskjemaet blir det spurt om de kommunalt ansatte er ledere eller "ressurspersoner". Den siste gruppen omfatter ansatte som har mye kontakt med frivillige i sitt arbeid, eller som er ansatt ved én av de tre frivillighetssentralene.

3 Dagens situasjon

3.1 Innledning

Dette kapitlet oppsummerer hovedresultatene fra kartleggingen av de frivillige og fra spørreundersøkelsen. Vi gir dels en beskrivelse av de frivillige organisasjoner og enkeltpersoner, og dels en beskrivelse av kontakten disse har med kommunen. Det finnes også en mer detaljert teknisk dokumentasjon av resultatene fra spørreundersøkelsen.

3.2 Beskrivelse av frivillighet i Kristiansand

Like mange medlemmer som innbyggere og nesten 40 000 frivillige

Vi har spurt de frivillige om antall medlemmer og antall frivillige. Det er lagt til grunn at den som svarer intuitivt, skjønner forskjellen mellom de to begrepene. Begrepene er derfor ikke nærmere definert.

En mulig definisjon av en frivillig er en person som gjør noe for andre, blant annet gjennom bidrag til organisering og tilrettelegging av aktiviteten (jf. drøftingen i avsnitt 2.2). Et medlem i en organisasjon er en person som betaler medlemsavgift og som ikke nødvendigvis deltar i aktiviteten til organisasjonen, eller yter bidrag som frivillig. En frivillig vil nok ofte være medlem av organisasjonen. I tillegg blir det ytt frivillig innsats fra personer som ikke er medlemmer.

På bakgrunn av svarene er det gjort noen grove beregninger av antall medlemmer og frivillige for de rundt 700 organisasjonene og enkeltpersonene som har blitt invitert til å delta i undersøkelsen. Det er lagt til grunn at de som ikke har svart har like mange medlemmer som de som har svart. Vi vil understreke at dette er en usikker forutsetning og at det derfor er en betydelig usikkerhet knyttet til anslagene. Beregningene er ment å illustrere at organisasjonene har et betydelig antall medlemmer og frivillige.

Resultatet av beregningene er at organisasjonene har rundt 80 000 medlemmer, noe som tilsvarer antall innbyggere i kommunen. Det betyr ikke at alle som bor i Kristiansand er medlem av en frivillig organisasjon, for det er nok vanlig at mange av innbyggerne er medlemmer av flere organisasjoner.

Det er videre beregnet at organisasjonene mobiliserer nesten 40 000 frivillige.

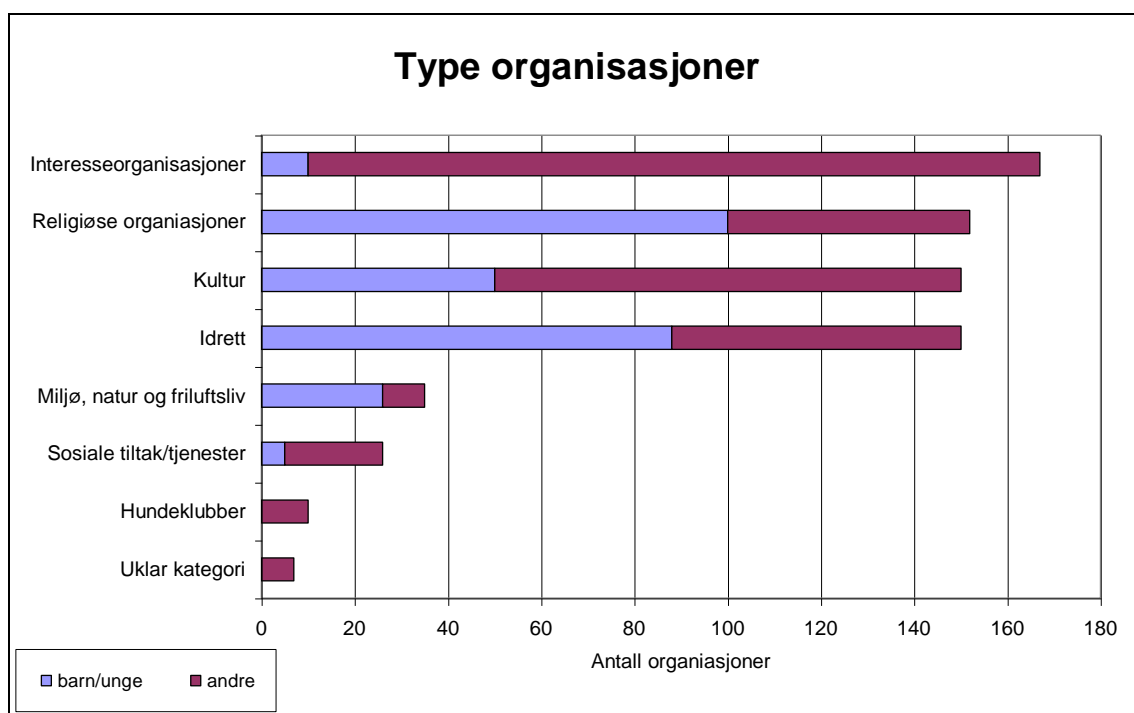
Det er også mulig å beregne innsatsen fra frivillige ut fra hva som er vanlig andre steder. Lorentsen, Selle og Wollebæk (2001)⁵ fant at den frivillige innsatsen i Dovre og Engerdal utgjorde i årsverk rundt 5 % av personene i kommunene. Den frivillige innsatsen i Kristiansand utgjør årlig rundt 4 000 årsverk, dersom den er på tilsvarende nivå.

Stor bredde i aktiviteten

Kristiansand kommune har fordelt de rundt 700 organisasjonene og enkeltpersonene etter klassifiseringen omtalt i forrige kapittel og etter om barn er i målgruppen for organisasjonene. Resultatet av denne fordelingen er vist i figuren på neste side.

---

⁵ Lorentsen, Selle og Wollebæk (2001): "Frivillig innsats"

Figur 3.1 Frivillige organisasjoner og enkeltpersoner fordelt på type organisasjon og om barn er i målgruppen. Kilde: Kartlegging foretatt av AGENDA og Kristiansand kommune

Den frivillige aktiviteten er preget av at det er fire formål som har flest organisasjoner:

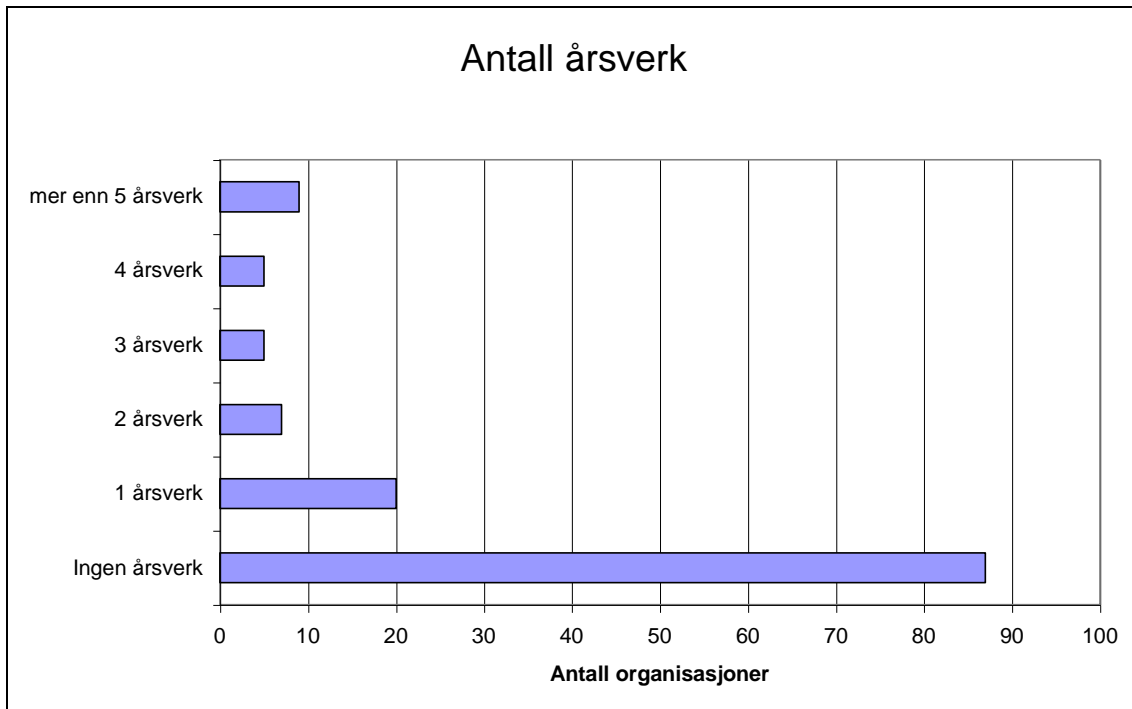
- Interesseorganisasjoner, som omfatter velforeninger og organisasjoner for personer med nedtatt funksjonsevne, etniske minoriteter mv.
- Religiøse organisasjoner
- Kultur, som omfatter musikk, festivaler, teater og dans mv.
- Idrett

For disse fire formålene er det registrert flere enn 150 organisasjoner.

Rundt 40 % av organisasjonene har aktiviteter for barn og ungdom, jf. figuren over. Av disse er det organisasjonsgruppene idrett og religiøse organisasjoner hvor det er flest organisasjoner som har aktiviteter for barn og ungdom. Men også innen miljø, natur og friluftsliv og innen kultur er det en god del organisasjoner for denne målgruppen. Det er få organisasjoner med tiltak for barn og unge blant interesseorganisasjonene og blant organisasjonene med sosiale tiltak og tjenester.

To av tre har ingen ansatte

Det er mest vanlig at de frivillige organisasjonene ikke har betalte ansatte, jf. figuren på neste side. To av tre frivillige organisasjoner har ikke betalte ansatte. Blant den siste tredelen som har slik hjelp, utgjør hjelpen et beskjedent antall årsverk. Det er færre enn 10 organisasjoner av dem som har svart, som har mer enn fem årsverk betalt hjelp.

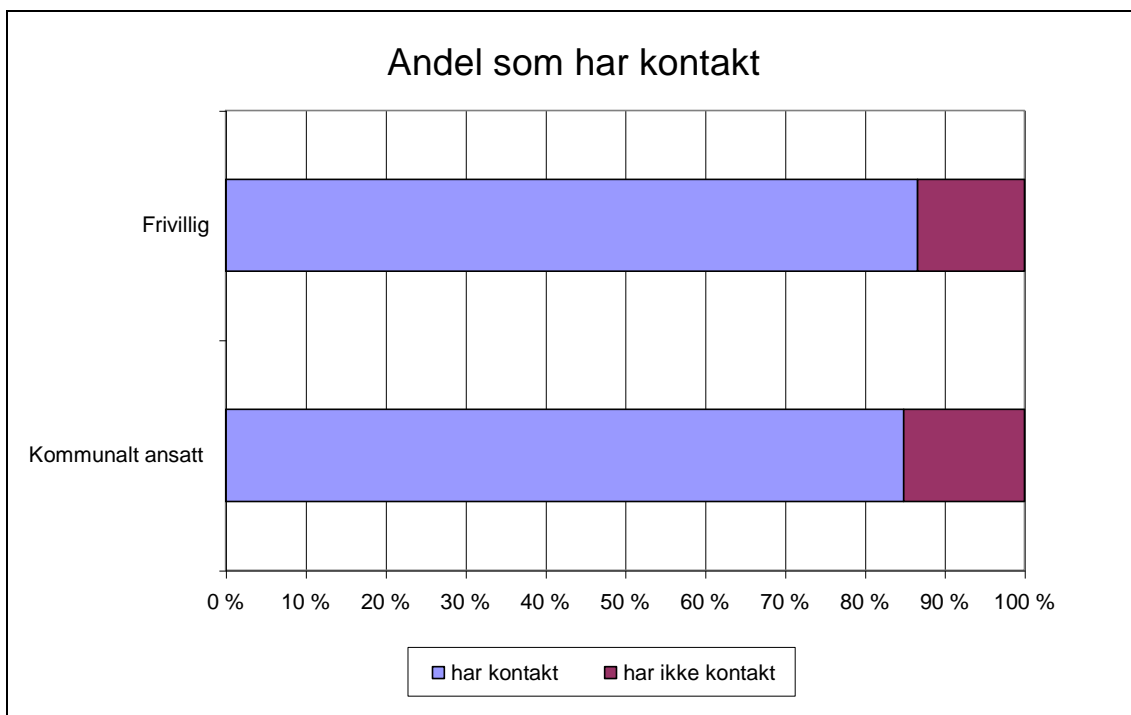
Figur 3.2. Frivillige organisasjoners bruk av betalt hjelp. Kilde: Kartlegging foretatt av AGENDA og Kristiansand kommune

3.3 Kjennetegn ved kontakten mellom frivillige og kommunen

I spørreundersøkelsen er både frivillige og kommunalt ansatte spurt om ulike kjennetegn ved kontakten mellom de to partene. Dette avsnittet oppsummer svarene for omfanget, hyppigheten, formålet og betydningen av kontakten. Til slutt ser vi på i hvilken grad partene opplever at kontakten kjennetegnes av forhold som respekt og god forståelse av roller.

Fem av seks har kontakt

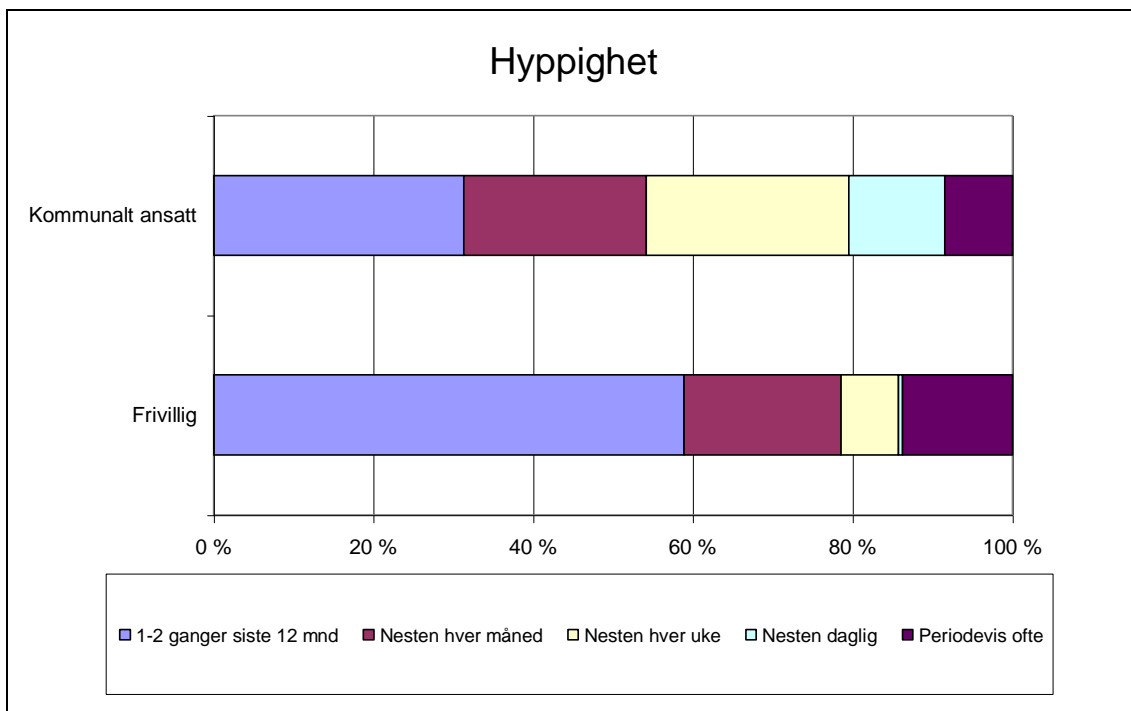
Det er en høy andel frivillige som har kontakt med kommunen, og det er en høy andel kommunale ledere og ressurspersoner som har kontakt med frivillige. På begge sider av denne relasjonen er det rundt 85 % som har hatt slik kontakt det siste året, jf. figuren på neste side.

Figur 3.3 Andelen av frivillige som har kontakt med kommunen og andelen kommunale ledere og ressurspersoner som har kontakt med frivillige. Kilde: Egen kartlegging.

Kontakthypigheten varierer

Flertallet, eller nær 60 % av de *frivillige* har hatt kontakt med kommunen bare 1–2 ganger det siste året, jf. figuren under. De øvrige frivillige har hatt hyppigere kontakt, og drøyt 10 % har periodevis ofte hatt kontakt med kommunen.

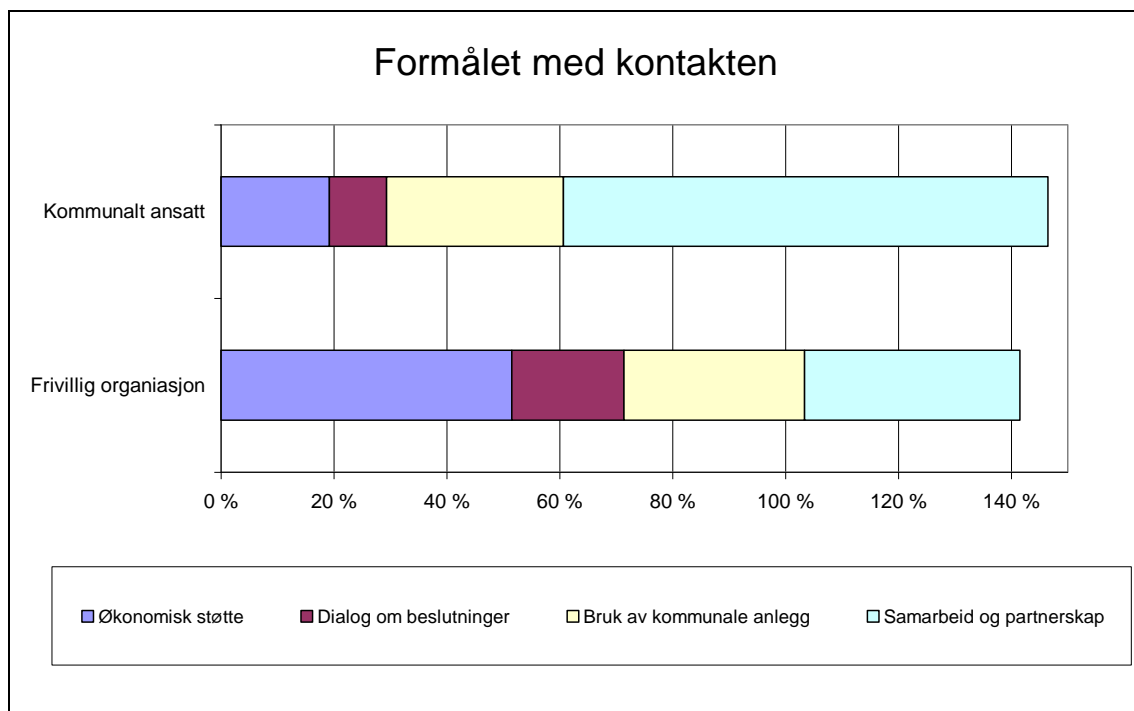

Figur 3.4 Hyppigheten av kontakt med frivillige og kommunen og mellom kommunale ledere og ressurspersoner og frivillige. Kilde: Egen kartlegging.

Blant *kommunalt ansatte* er det rundt en tredel som bare har hatt kontakt 1–2 ganger de siste 12 månedene. Rundt 20 % har hatt kontakt nesten daglig eller periodevis ofte. Nærmere halvparten av de spurte har hatt kontakt med frivillige på ukentlig basis eller oftere. Svarene vil til en viss grad være påvirket av at det i tillegg til kommunale ledere, er spurt et lite utvalg kommunale ressurspersoner som ofte har kontakt med frivillige.

Økonomisk støtte viktig for frivillige – kommunalt ansatte opptatt av samarbeid

Vi har spurt frivillige og kommunalt ansatte om formålet med kontakten. Resultatene av svarene er oppsummert i figuren under. I spørreundersøkelsen har det for den enkelte vært mulig å krysse av for flere svaralternativer. Konsekvensen er at summen av andelene i figuren overstiger 100 %.

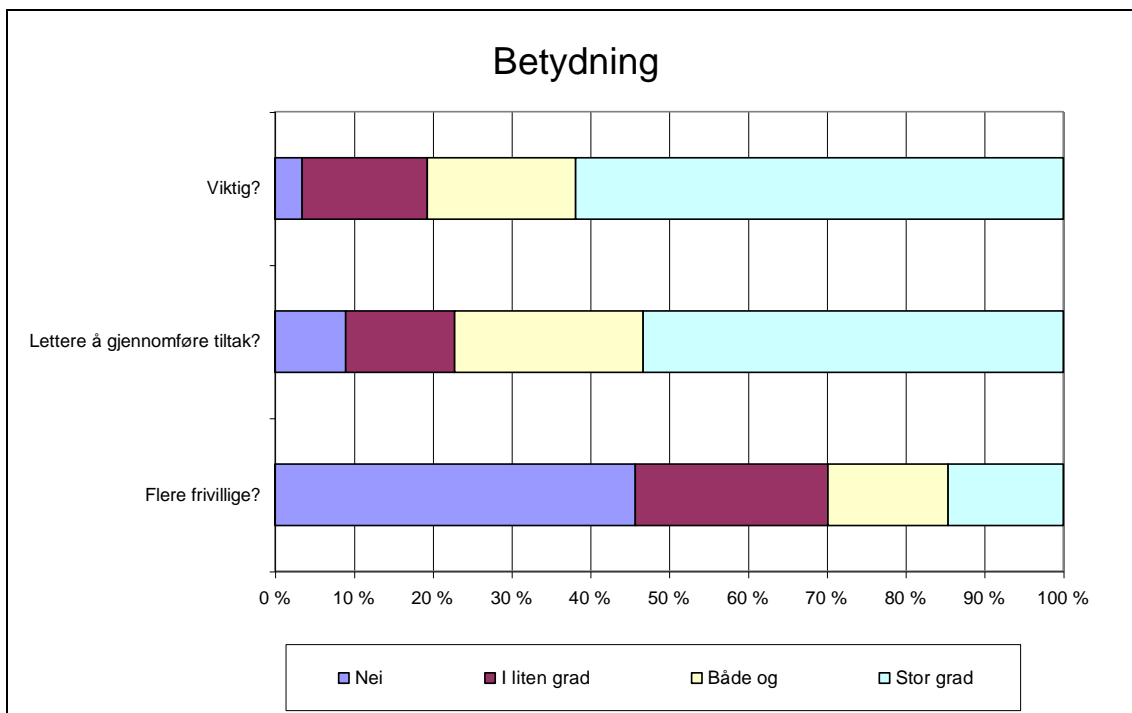

Figur 3.5 Formålet med kontakten mellom frivillige og kommunen og mellom kommunale ledere og ressurspersoner og frivillige. Kilde: Egen kartlegging.

Det kan se ut som håndteringen av tilskudd gjøres av få kommunalt ansatte og har betydning for mange frivillige, jf. figuren over. En annen observasjon er at mange kommunalt ansatte samarbeider med frivillige om løsning av oppgaver, men få samarbeider om beslutninger.

Frivillige opplever kontakten som viktig

Drøyt 60 % av de frivillige har svart at kontakten med kommunen i stor grad er viktig, jf. figuren på neste side. Og det er bare et lite mindretall som svarer nei på spørsmålet om kontakten med kommunen er viktig.

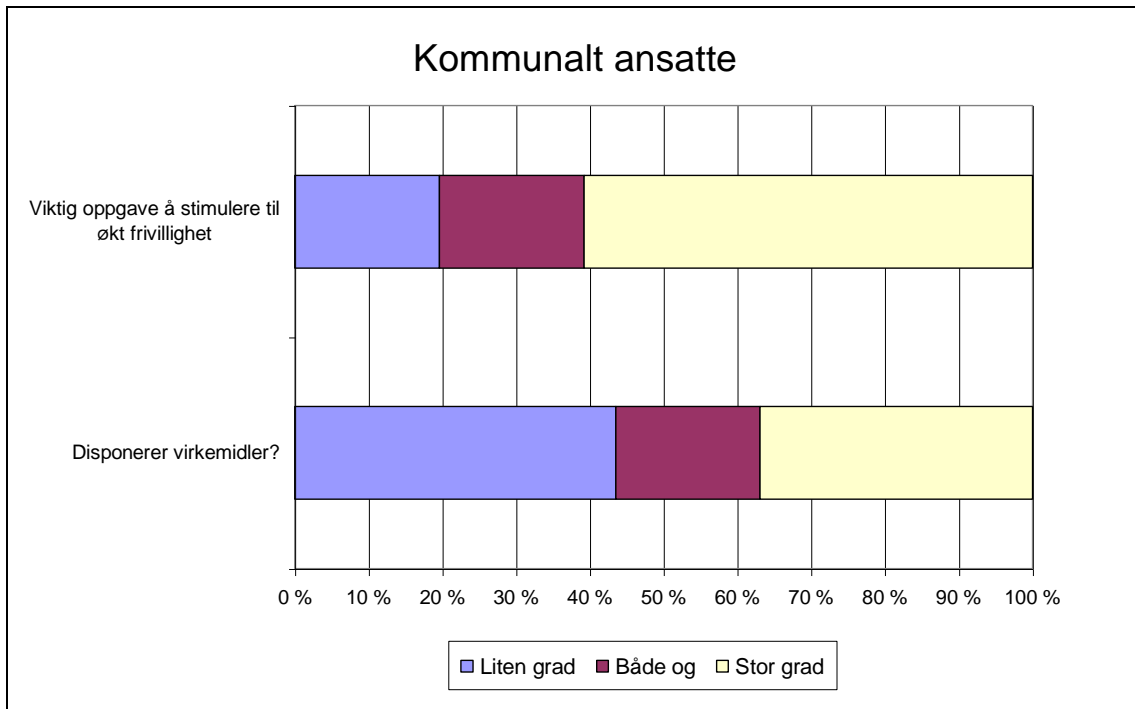

Figur 3.6 Frivilliges opplevelse av betydningen av kontakten med kommunen. Kilde: Egen kartlegging.

Det er en god del frivillige som har svart at kontakten med kommunen bidrar til at det blir lettere å gjennomføre tiltak, og noen har også svart at kontakten har bidratt til flere frivillige, jf. figuren over. Andelen som mener at kontakt med kommunen er viktig, er likevel større. Kontakten kan altså oppleves som viktig, selv om den ikke nødvendigvis gjør det lettere å gjennomføre tiltak og rekruttere flere frivillige.

Kommunalt ansatte vil stimulere frivillige, men mange mangler virkemidler

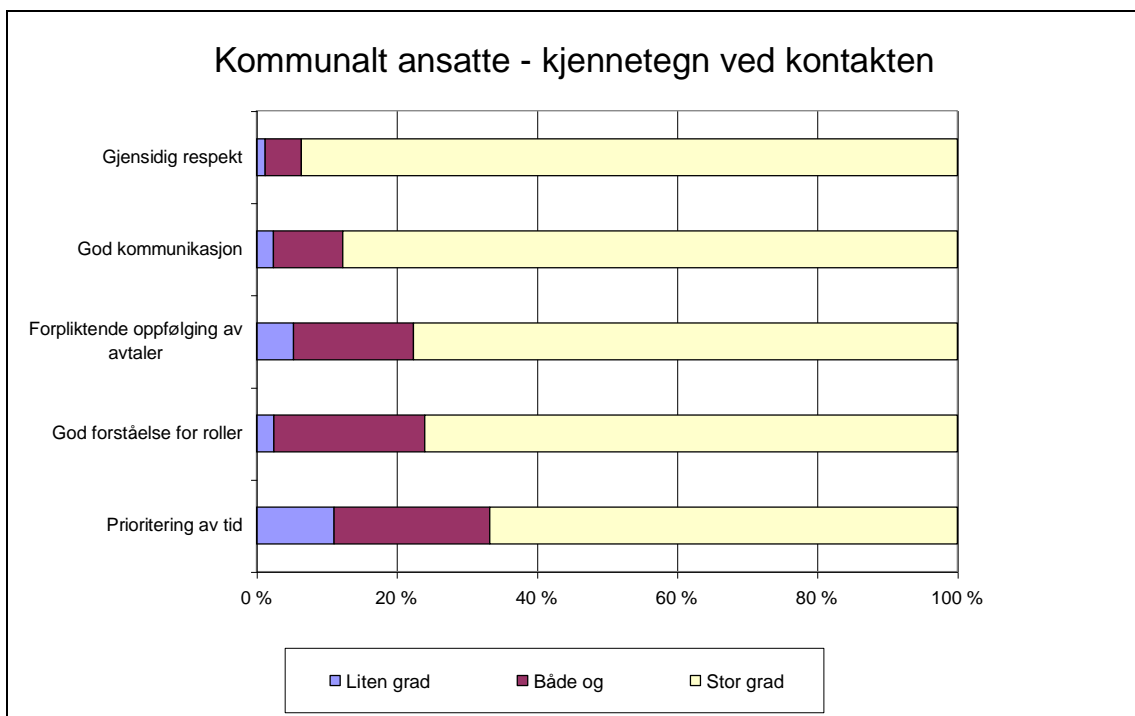
Over halvparten, eller rundt 60 % av kommunalt ansatte mener at det i stor grad er en viktig oppgave å stimulere til økt frivillighet, jf. figuren på neste side. Det er imidlertid nesten halvparten av de kommunalt ansatte som har svart at de *selv* i liten grad disponerer virkemidler som kan bidra til å stimulere frivillighet.

Figur 3.7 Kommunalt ansattes opplevelse av viktigheten av å stimulere til økt frivillighet og tilgangen til virkemidler. Kilde: Egen kartlegging.

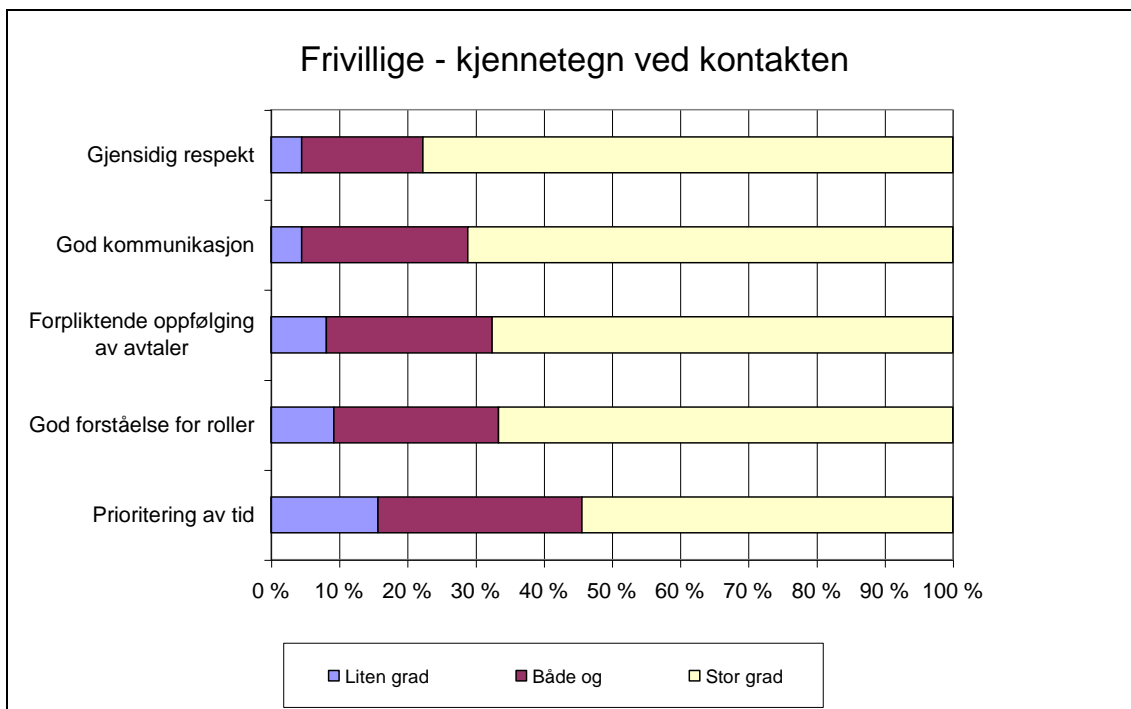
God kvalitet i samhandlingen – men mulighet for forbedringer

I spørreundersøkelsen spurte vi om hvordan respondentene opplevde ulike kjennetegn som beskriver kvaliteten i samhandlingen mellom frivillige og kommunen. Resultatene av svarene fra kommunalt ansatte er vist i figuren under.

Figur 3.8 Kommunalt ansattes opplevelse av ulike kjennetegn ved kontakten med frivillige. Kilde: Egen kartlegging.

En hovedkonklusjon er at de kommunalt ansatte opplever god kvalitet i samhandlingen med frivillige, jf. figuren over. Over 90 % svarte at kontakten i stor grad kjennetegnes av gjensidig respekt. Svakest skår fikk spørsmålet om forholdet kjennetegnes av at det prioriteres tid til samarbeid/kontakt, men også for dette forholdet har rundt to tredeler gitt positiv skår. Svarene på de andre spørsmålene kommer i en mellomstilling. Det gjelder spørsmålene om kontakten kjennetegnes av god kommunikasjon, forpliktende oppfølging av avtaler og god forståelse for roller.

Figur 3.9 Frivilliges opplevelse av ulike kjennetegn ved kontakten med kommunalt ansatte. Kilde: Egen kartlegging.

Også de frivillige opplever at det har vært god kvalitet i samhandlingen med de kommunalt ansatte. Rangeringen av de ulike forholdene er den samme for de frivillige som for kommunalt ansatte. Skåren er best for svarene om "gjensidig respekt" og svakest for svarene for "prioritering av tid".

Imidlertid har frivillige gjennomgående gitt svakere skår enn kommunalt ansatte. Det gjelder særlig forholdene "gjensidig respekt", "god kommunikasjon" og "god forståelse for roller". For disse forholdene er forskjellene i svarene mellom gruppene det som kalles statistisk signifikante, noe som innebærer at vi med stor sannsynlighet kan se bort fra at de observerte forskjellene skyldes tilfeldige utslag som følge av at det er et begrenset antall personer som har svart. For spørsmålene om "forpliktende oppfølging av avtaler" og "prioritering av tid", kan det også observeres forskjeller mellom de to gruppene, men de er altså ikke statistisk signifikante.

Svarene på de åpne spørsmålene i undersøkelsen gir en utdypning av hvordan kvaliteten i samhandlingen opplever av aktørene. Oppsummering av disse svarene følger i neste kapittel.

3.4 Oppsummering

Kristiansand har en frivillig sektor med stor bredde. Det er foretatt en kartlegging av rundt 700 organisasjoner og enkeltpersoner, som har blitt invitert til å delta i en spørreundersøkelse. Av disse er det flest organisasjoner innen idrett, kultur, religion og interesseorganisasjoner. Det er grovt anslått at disse organisasjonene har like mange medlemmer som det er innbyggere i Kristiansand og at de mobiliseres rundt 40 000 frivillige. 40 % har aktiviteter for barn og unge. Det er stor forskjell i antallet medlemmer, og to av tre organisasjoner har ingen ansatte.

Fem av seks frivillige har hatt kontakt med kommunen i løpet av et år og har opplevd at kontakten med kommunen i stor grad som viktig. Det er en like høy andel kommunale ledere og ressurspersoner som har kontakt med frivillige. Hyppigheten av kontakten varierer fra én gang i året til at det er nesten daglig kontakt.

Håndteringen av tilskudd gjøres av noen få kommunalt ansatte og har betydning for mange frivillige. Mange kommunalt ansatte samarbeider med frivillige om løsning av oppgaver, men få samarbeider om beslutninger.

Det er god kvalitet i samhandlingen. Kvaliteten oppleves som best av de kommunalt ansatte.

4 Forslag til utvikling av kommunale virkemidler og samhandlingen med frivillige

4.1 Innledning

Det forrige kapitlet ga en oppsummering av kartleggingen av dagens situasjon for frivilligheten i Kristiansand og samhandlingen mellom frivillige og kommunen. I dette kapitlet ser vi på muligheten for forbedringer. De viktigste kildene for kapitlet er de åpne svarene gitt i spørreundersøkelsen og innspillene gitt på dialogkonferansen.

Det er valgt en løsningsfokuset tilnærming både i spørreundersøkelsen og på dialogkonferansen. Tilnærmingen innebærer at vi er mer opptatt av fremtid og løsninger enn fortid og årsaker. I spørsmålene som er stilt, har vi vært på jakt etter hva som fungerer bra i dagens situasjon og konkrete forslag til forbedringer. På den måten kan man i den videre utviklingen gjøre forbedringer, samtidig som man kan ta vare på og verdsette det som allerede fungerer bra.

Dette materialet omfatter et bredt tilfang av konkrete innspill fra dem som har svart. I dette kapitlet gir vi noen smakebiter på svarene som er gitt. Kommunen har fått tilgang på alle innspillene som er gitt, sortert i tråd med det som er sagt over. Disse innspillene vil kunne gi kommunen nyttige idéer for den videre utviklingen av feltet.

Kategorisering av åpne svar i spørreundersøkelsen

De to åpne spørsmålene i undersøkelsen var formulert som følger:

- (1) Hva mener du har fungert godt i Kristiansand kommunes arbeid og politikk overfor frivillige?
- (2) Har du konkrete forslag til hva kommunen kan forbedre for å bidra til økt deltakelse i frivillig arbeid?

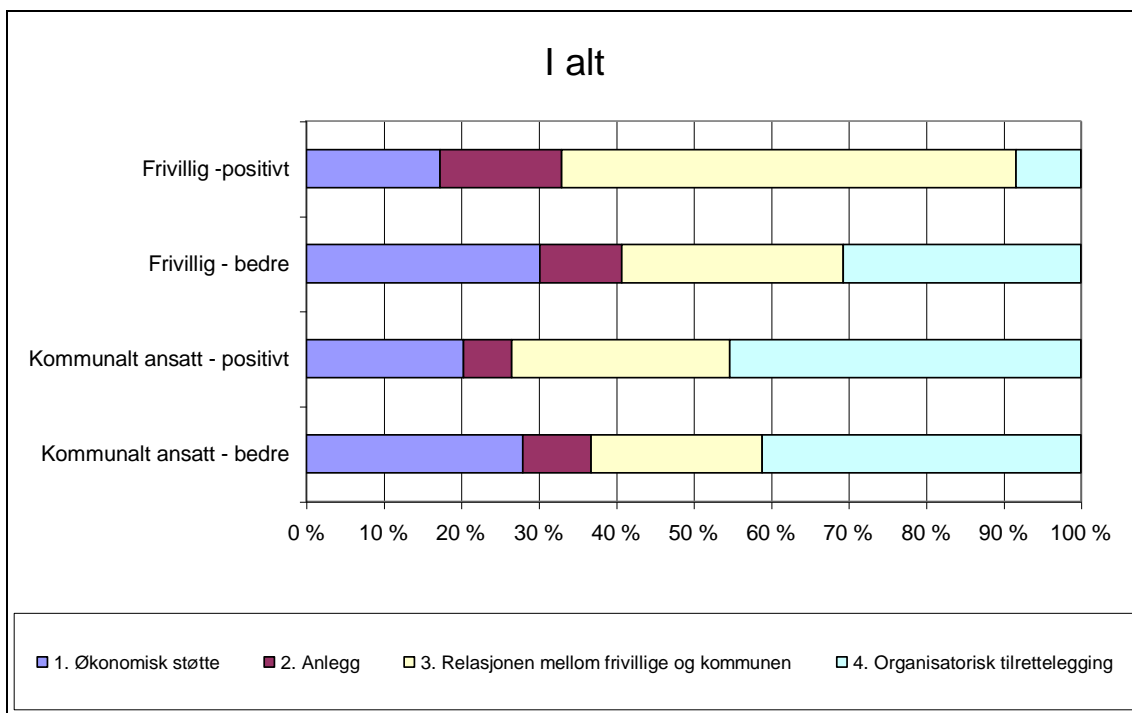
Ut over formuleringen i spørsmålene var det ikke gitt føringer i hvilke temaer som kunne tas opp. Etterpå har vi foretatt en kategorisering av svarene som ble gitt. Videre har vi talt opp antall svar i de ulike kategoriene for både kommunalt ansatte og frivillige. Denne opptellingen gir en indikasjon på hvilke forhold de to partene mener er viktige i utviklingen av kommunale virkemidler og dialogen mellom frivillige og kommunen.

Gjennomgangen av de åpne svarene i spørreundersøkelsen har gitt grunnlag for følgende kategorisering:

- Økonomisk støtte
- Anlegg
- Organisatorisk tilrettelegging
- Relasjonen mellom frivillige og kommunen

De to første kategoriene er sammenfallende med to av virkemidlene omtalt i kapittel 2. Den tredje kategorien, organisatorisk tilrettelegging, omfatter omtale av de to siste virkemidlene "samarbeid om å løse oppgaver" og "dialog om beslutninger". I tillegg inkluderer denne kategorien ulike forhold ved den kommunale tilretteleggingen av dialogen med frivillige.

Figuren på neste side oppsummerer antall svar i de ulike kategoriene.

Figur 4.1 Kategorisering av åpne svar. Kilde: Egen kartlegging.

På spørsmålet om hva som fungerer bra i dagens situasjon, er det nesten 60 % av de frivillige som har gitt svar som handler om relasjonen mellom de frivillige og kommunen. Dette illustrerer både at frivillige mener at det er viktig med en god relasjon, og at det er mange som opplever at de har en god relasjon med ansatte i kommunen. Videre er det mange av forslagene til forbedringer som viser at mange frivillige ønsker å bedre denne relasjonen.

Også kommunalt ansatte er opptatt av relasjonen til de frivillige. Også her er det mange innspill som viser at relasjonen er god, og det er forslag til hvordan relasjonen kan bli bedre. Andelen svar som omhandler relasjonen er noe lavere for kommunalt ansatte enn for frivillige.

Til gjengjeld er kommunalt ansatte mer opptatt av den organisatoriske tilretteleggingen enn de frivillige. Det er nærliggende å se dette i sammenheng med at kommunalt ansatte har hovedansvaret for tilretteleggingen.

Både frivillige og kommunalt ansatte er opptatt av virkemidlene "økonomisk støtte" og "møteplasser og anlegg". På begge områder er det gitt innspill om hva som fungerer bra og innspill med forslag til forbedringer.

Videre inndeling i kapitlet

Den videre inndelingen i kapitlet er sortert etter temaene som ble drøftet på dialogkonferansen:

- Frivillighet i dag
- Økonomisk støtte
- Møteplasser og anlegg
- Samarbeid om å løse oppgaver
- Medvirkning og dialogarenaer
- Holdninger og kontakt mellom frivillige og kommunen

AGENDA

På alle de seks områder er det gitt en kort oppsummering av innspillene og en vurdering av hva som kan gjøres videre.

Avslutningsvis i kapitlet drøftes kort i hvilken grad det er forskjeller mellom kommunens ulike tjenesteområder og kontakten med frivillige.

4.2 Frivillighet i dag

Noen av innspillene

På dialogkonferansen som ble holdt i Kristiansand, ble det blant annet gitt følgende innspill om hva som karakteriserer frivillig aktivitet:

- "Frivillighet handler om å brenne for noe"
- "Frivillig arbeid skal gjøres for glede"
- "Engasjementet er drivkraft i frivillig arbeid"
- Folk drives av å "bidra til noe man mener er viktig"
- "Frivillighet er lyststyrt"
- "Frivillighet er å bruke tiden sin til noe som er viktig for den enkelte"

Andre innspill:

- Når det oppstår akutte behov, er det ikke vanskelig å rekruttere frivillige; folk stiller opp når det trengs, for eksempel i kriser og ulykker. Uorganisert frivillighet appellerer mer enn organisert.
- Det nytter å målrette rekruttering, for eksempel i forhold til foreldre og ungdom, og motivere dem for å stille til konkrete oppgaver. Oppgavene bør beskrives tydelig, og man bør være tydelig på hva det betyr for lokalsamfunnet at de er med og bidrar.
- Organisasjoner kan samarbeide om rekruttering. Det kan åpne for kreative idéer og muliggjøre at de potensielt frivillige lettere kan "shoppe" mellom flere ulike aktiviteter, slik trenden er i dag.
- Pensjonister har jo allerede "lønn" og mye fritid og burde være en meget potensiell gruppe for rekruttering av frivillige. Og det er en gruppe som vokser i antall. Mange har etter hvert høy kompetanse.

Oppsummering og vurdering

Det ble gitt innspill om rekruttering av frivillige og om samhandlingen mellom frivillige. Mange opplever at det er utfordrende å rekruttere og at dette i særlig grad gjelder ungdom og pensjonister, men det var også flere som mente det ikke var vanskelig å få tak i frivillige.

Mange opplever at det er vanskelig å rekruttere frivillige til å administrere og koordinere og til styreverv. "Det er lett å rekruttere frivillige til aktiviteter, men ikke til det som trengs for å drive organisasjoner." Flere organisasjoner har valgt å lønne disse funksjonene. Noen har erfart at det kan resultere i økt frivillighet.

Mange kom inn på at det var nyttig og inspirerende å møte frivillige fra andre typer organisasjoner, og det mange som ønsket at kommunen kunne tilrettelegge for det.

4.3 Økonomisk støtte

Noen av innspillene

Frivillige

- Vi er veldig glade for støtten vi får. Tusen takk :-)
- Bra økonomisk støtte til søndagsskolene.
- Øke den økonomiske støtten, slik at ikke all tid går til dugnad.
- La ildsjelene få lønn.
- Økte bevilgninger til å ansette koordinatorene.

Kommunalt ansatte

- Positivt med et variert antall tilskuddsordninger
- Kommunen burde kunne støtte barne- og ungdomsarbeid mer

Fra dialogkonferansen

- Den økonomiske støtten kunne i større grad vært rettet til å lønne personer som administrerte og koordinerte den frivillige innsatsen. Behovet for denne typen innsats er særlig stort i store frivillige organisasjoner. Den er viktig for å utløse frivillig innsats, og man kan ikke forvente at de frivillige selv gjør dette.
- En idé kan være å bruke en større del av potten til en grunnstøtte til organisasjoner som kunne brukes til å lønne administratorer og koordinatorene.
- Støtten til frivillige burde i større grad være langsiktig og forutsigbar for organisasjonene.
- Det er et problem at saksbehandlingstiden for søknader kan være lang, i enkelte tilfeller opptil 3–6 måneder. Kortere tid til behandling av søknader ville vært en nyttig forbedring.
- Røde kors har idéer til hvordan man kan gjøre en innsats overfor kreftsyke barn og personer med psykiske lidelser. Det gis noe støtte til denne typen aktiviteter, men de krever et omfattende arbeid med søknader. Kommunen burde i større grad gi støtte til denne typen aktiviteter med reduserte krav til detaljerte søknader av aktiviteter som er planlagt.
- Den kommunale støtten til trossamfunn fordeles etter prinsipper som er ukjente og som trolig ikke er rettferdige. En idé kan være at støtten i større grad ble fordelt etter antall medlemmer.

Oppsummering og vurdering

Det er mange frivillige som er takknemlige for den økonomiske støtten og som har fortalt at midlene er av stor betydning for det frivillige arbeidet. Flere er opptatt av at støtten bør økes og i særlig grad lagt frem argumenter for økt støtte til egen organisasjon. Noen er opptatt av prinsippene for tildeling av midler og ønsker klarere prinsipper og kriterier for tildeling.

Vi har tidligere vist at kommunen har en rekke, ulike støtteordninger. En mulighet kan være en sterkere grad av samordning mellom de ulike virkemidlene, slik at bruken av tilskuddene bar preg av en mer helhetlig tilnærming. Videre vil tydeligere målsettinger for bruken av tilskudd kunne bidra til en mer målrettet bruk av tilskudd og til å redusere omfanget av skjønn.

AGENDA

4.4 Møteplasser og anlegg

Noen av innspillene

Frivillige

- Mange nye anlegg i kommunen, spesielt kunstgressbaner, som brukes mye av barn og unge.
- Positivt med Samsen kulturhus.
- Gratis anlegg til alle. Flere store haller.
- Lettere tilgang til lån av kommunens lokaler.

Kommunalt ansatte

- Positivt at kommunen har rollen som tilrettelegger av anlegg
- Åpne flere kommunale anlegg for bygg og frivillig aktivitet

Fra dialogkonferansen

- Kommunen legger bra til rette og har mange ulike anlegg. Det er for eksempel mange kunstgressbaner, Byhallen er en glimrende arena for å møte befolkningen, og det er tilrettelagt en ti mil turløype for funksjonshemmede.
- En viktig erfaring og styrke ved Samsen kulturhus, er at det er stort.
- Tilgjengelighet for funksjonshemmede i alle bygg.
- Harmonisere alle leiesatser i kommunen.
- Ved leie av lokaler i skolene blir frivillige organisasjoner møtt veldig forskjellig. Kan se ut som om det er avhengig av om personalet liker aktiviteten vår eller ikke. Noen betaler, andre ikke.
- Flere anlegg trenger opprustning.
- Utstyr må virke.
- Gamle balløkker ligger brakk. Kunne vært en fin arena for aktivitet av ymse slag.

Oppsummering og vurdering

Det er mange frivillige som er takknemlige for alle anleggene som er bygd og som har fortalt at disse er av stor betydning for det frivillige arbeidet. Flere er opptatt av at det bør bygges flere anlegg. Noen er opptatt av at det bør være klarere prinsipper for prioritering av midler til anlegg og at det bør bli enklere for frivillige å bruke kommunale bygg og anlegg.

Vi har tidligere vist at kommunen har en rekke ulike anlegg for lån og utleie. Kommunen kan vurdere om det er behov for samordning av de ulike tilbudene og om det skal gjennomføres tiltak, slik at tilgangen til anleggene blir lettere for frivillige. Det kan også være verdt å vurdere om det skal lages klarere prinsipper for tildeling av midler til nye anlegg.

4.5 Samarbeid om å løse oppgaver

Noen av innspillene

- Det er samarbeid, der det offentlige og de private er til stede sammen, som for eksempel innen rusfeltet og rusforebygging. Det er altså oppgaven som definerer hva slags samarbeid det kan være. Innen rus er det ofte koordinering og organisering på flere nivå. Vi har jevnlig møter, reiser på turer og kurs sammen, men er på litt ulike arenaer.
- Det er viktig å gjøre hverandre gode, alle sliter med sitt på hver sin kant.
- Jeg representerer en sektor som står overfor store oppgaver i tiden fremover, nemlig eldresektoren, og vi trenger å få mobilisert flere frivillige.
- Kommunen må kartlegge og skaffe oversikt over feltet først, og deretter legge til rette for mer samkjøring. Det er det som er den kommunale oppgaven, først og fremst.
- Musikk og kulturskolen er en uutnyttede ressurs, så der må det settes inn et løft.
- Røde kors har samarbeidet med kommunen, både økonomisk sett og rent konkret. Vi har for eksempel flyktningeguiden og leksehjelpen.
- Vi er ikke så avhengige av kommunen, men den er viktig. Vi henvender oss til sykehjemmene for å gjennomføre tiltak rettet mot de eldre, men ingen der er villige til å ta ansvar for vår invitasjon og vårt tilbud. De må gi informasjon til de ansatte og ta et forpliktende ansvar. Vi opplever at det må en holdningsendring til, og at sykehjemmene ikke er åpne for frivillige.

Oppsummering og vurdering

Kommunen samarbeider med frivillige om å løse en rekke oppgaver på ulike tjenesteområder. Karakteren av samarbeidet har sammenheng med hvilken oppgave som skal utføres.

På konferansen ble det lagt frem noen eksempler på oppgaver som blir løst i fellesskap. Flere pekte på at det er et potensial for samarbeid som ikke er godt nok utnyttet, og at økt samarbeid krever at kommunen i større grad blir oppmerksom på og verdsetter bidragene fra frivillige.

Kommunen bør vurdere om det skal settes i verk tiltak som kan bidra til økt samarbeid. Et slikt tiltak kan være at samarbeidet i større grad kommer i fokus i styringen av det enkelte tjenesteområde. Vi viser ellers til drøftingen av mulige, sektorvise forskjeller senere i kapitlet.

4.6 Medvirkning og dialogarenaer

Noen av innspillene

- Det finnes flere vellykkede eksempler på samarbeid med idrettslag om realisering av anlegg.
- Viktig at kommunen benytter brukergrupper og referansegrupper når det planlegges store prosjekter. Et tettere samarbeid mellom kommunen og interesseorganisasjonene vil være en vann-vinn-situasjon; organisasjonene har kompetanse som kan utnyttes bedre.
- Det finnes brukermedvirkning hvor interesseorganisasjoner tas med på råd, men ikke alltid at kompetansen tas på alvor, eller at tidspunktet for involvering er riktig.
- Viktig at det ikke bare kalles inn til mange og lange møter. Må ha arenaer for samhandling som er prosjektbaserte og resultatorienterte.
- Innvandrerrådet fungerer, men sliter med markedsføringen. Vanskelig å bli kjent i målgruppa.

AGENDA

- En frivillighetskoordinator i kommuneadministrasjonen vil bedre mulighetene for dialog.
- Ha en frivillighetsdag i kommunen. To ganger i året. Stor fagkonferanse kombinert med utstilling. Innendørs i sentrum. Fokus på å motivere til frivillig innsats.

Noen av innspillene – kommunal tilrettelegging

Frivillige

- Positivt med faste, dyktige kontaktpersoner.
- Godt informasjonsnivå.
- Vi ønsker hjelp til data og søknader.
- Arranger flere dialogmøter som det plan og bygningsetaten hadde i vår.

Kommunalt ansatte

- Frivillighetssentralene har gitt stor aktivitet av frivillige i mange oppgaver og særlig for trivselstiltak for eldre.
- Det bør være forpliktende mål om frivillighet i kommunens handlingsplan.
- Frivillig arbeid kan markedsføres bedre.
- Det bør være virkemidler som kan stimulere til frivillig innsats til å løse oppgaver i samarbeid med kommune.

Oppsummering og vurdering

Det var flere på konferansen som ga eksempler på at frivillige kunne påvirke kommunale beslutninger og hvordan kommunen la til rette for medvirkning fra frivillige. Det var samtidig flere konkrete innspill om hvordan graden av medvirkning kunne øke, som kan være vel verdt å vurdere i det videre arbeidet.

4.7 Holdninger og kontakt mellom frivillige og kommunen

Noen av innspillene

Frivillige

- God dialog og godt samarbeid.
- Positiv og velvillig innstilling. God informasjon til rett tid. God service.
- Ta kontakt og oppsøk våre aktiviteter.
- Vær mer samarbeidsvillig, og ikke ri byråkratiske hester (elefanter).

Kommunalt ansatte

- Dialogen er god. De frivillige krever at vi setter oss godt inn i problemstillinger som igjen bidrar til bedre beslutninger.
- De frivillige bør få mer oppmerksomhet og føle at de blir sett.

Fra dialogkonferansen

- Sunne holdninger handler om å se folk som de er og se det de står for, ingen frivillige skal sees på som objekter som kun er mottaker av en eller annen hjelp eller støtte som gis ovenifra og ned.
- I alle møter vi innkalles til av kommunen vil vi være likeverdige og bli tatt på alvor. Jeg har opplevd at når jeg ble frivillig, så var det ikke lenger viktig hva jeg sa.

- Kommunen har bruk for oss til å sitte i lovpålagte utvalg, så vel som for å gi innbyggerne et godt tjenestetilbud. Da bør kommunalt ansatte være litt mer ydmyke i deres rolle (de har selv kanskje også en frivillig rolle ved siden av).
- Servicetorget følger ikke opp våre henvendelser, servicetorget er som en festning som det er umulig å komme gjennom.
- Vi må bli mer likeverdige i å definere oppgaver. Det kan ikke være slik at kommunen skal legge alle premissene, for deretter å be oss om å stille opp.
- Holdninger er avgjørende – viktig at brukermedvirkningen preges av respekt.

Oppsummering og vurdering

På dialogkonferansen kunne deltakerne selv velge hvilke temaer de vil snakke om. Det var mange som ville snakke om kontakten mellom frivillige og kommunen og hvilke holdninger som burde prege denne relasjonen. Mange kunne fortelle om negative erfaringer og la frem ønsker om forbedringer.

Dette forholdet er berørt i spørreundersøkelsen som er gjennomført, jf. omtalen i forrige kapittel. Her kom det frem at relasjonen mellom frivillige og kommunalt ansatte i stor grad fungerer bra. Den noe kritiske tilbakemeldingen på konferansen kan nok derfor ikke tolkes som et generelt uttrykk for hvordan relasjonen blir oppfattet. Samtidig var det mange i spørreundersøkelsen som var opptatt av hvordan relasjonen kunne bli bedre.

En konklusjon er at det er mange som legger vekt på betydningen av en god relasjon mellom frivillige og kommunalt ansatte. Det kan se ut som relasjonen i hovedsak er god, men at det på enkelte områder kan være behov for forbedringer. For kommunen er det en utfordring å finne frem til grep som kan bidra til slike forbedringer.

4.8 Sektorvise og etatsvise forskjeller?

Institutt for samfunnsforskning (2007)⁶ slår fast at den sterke graden av sektororganisering av støtteordninger og politikk rettet med det lokale organisasjonslivet, er slående. Denne konklusjonen stemmer bra med våre observasjoner i dette prosjektet, slik det blant annet kommer til uttrykk gjennom de ulike støttordningene. Kommunen har foretatt en stor grad av delegasjon av myndighet, noe som kan forklare at det blir utviklet ulik praksis i den enkelte sektor og resultatenehet.

Det er nærliggende å spørre om dette har ført til at det er forskjeller på hvordan kommunen samarbeider med frivillige. I prosjektet har vi møtt flere som har ment at samarbeidet er bedre utviklet innenfor idrett og kultur, enn innenfor områder som undervisning, helse og omsorg.

Vi har sett på svarene fra spørreundersøkelsen med sikte på å avdekke eventuelle forskjeller mellom sektorene, for eksempel i omfanget av kontakt mellom sektoren og frivillige. Det viste seg at vi ikke kunne finne statistisk signifikante forskjeller. En forklaring kan være at det er få svar fra hver sektor, noe som gjør det vanskeligere å påvise eventuelle forskjeller.

For å undersøke denne problemstillingen nærmere har vi derfor foretatt noen korte intervjuer med representanter for fire ulike tjenesteområder: parkvesenet, skolene, omsorg og beredskap. Siktemålet har vært å komme på sporet av eventuelle forskjeller i kontakten mellom disse tjenestene og frivillige. I det følgende oppsummerer vi først resultatet av intervjuene, deretter drøfter vi kort de observerte forskjellene mellom sektorene.

---

⁶ Institutt for samfunnsforskning (2007): *"Frivillighet i storby"*. Av Håkon Lorentzen, Jan Erling Klausen, Frode Berglund og Ragnhild Holmen Waldahl

Parkvesenet

For snart ti år siden ble det opprettet en stilling som nærmiljøkonsulent i parkvesenet i teknisk sektor. Stillingen skal være et bindeledd mellom kommunen (teknisk sektor) og velforeningene, og har blant annet ansvaret for å administrere to tilskudd til nærmiljøaktiviteter, som til sammen utgjør rundt 900 000 kroner. Av disse er 700 000 kroner "fleksible nærmiljømidler", som skal nyttes til fysisk tilrettelegging for økt aktivitet i nærmiljøet, og 200 000 kroner kalles "grønn skolegård", som brukes til fysisk utvikling av skolegårdene og tilrettelegging for ulike utendørsaktiviteter. Meningen er at opprustning av disse skoleanleggene skal bidra til større aktivitet i skolegården, og at skolene kan fungere som en møteplass også utenom skoletiden. I tillegg har man på flere skoler åpnet skolebygningene om kveldene for ulike aktiviteter og kurs for barn, ungdom, innvandrere mv.

Organisasjoner som søker tilskudd, er velforeninger, borettslag, foreldregrupper, skoler, barnehager mv. Hvert år kommer det inn søknader om tilskudd for langt mer enn det som er tilgjengelig av midler. Det blir prioritert å gi midler til prosjekter hvor det gjøres dugnad og hvor andre bidrar til finansieringen.

De første årene kom det inn 100–120 søknader hvert år, mens det de siste årene har stabilisert seg på 70–80 søknader.

Stillingen er også tillagt ansvaret for å gi råd og koordinere arbeidet med søknader om tippemidler, som dels kan bli brukt til samme typen anlegg. Årlig blir det bevilget midler i størrelsesorden 600–800 000 kroner til 5–7 prosjekter (ballbinger, basketballbaner, sandvolleybaner, skateanlegg mv.) De fleksible nærmiljømidlene kan da brukes som del av den nødvendige egenkapitalen for å kunne søke spillemidler.

Arbeidet blir drevet i nær dialog med frivillige organisasjoner. Det er en fri stilling, og konsulenten er til tider lite på kontoret. Det er nødvendig med fleksibilitet, og det er ofte nødvendig å stille på møter med en velforening utenom normal arbeidstid, eller å gi råd og informasjon på en dugnad som kanskje holdes på en lørdag.

Parkvesenet har bygd opp en idébank med praktiske løsninger på ulike typer utfordringer. De har også utarbeidet en teknisk normal/standard for bygging og drift av "grønne" anlegg. Dette gjør det lettere å bidra til utforming og konkretisering av søknader.

Siden 1985 har kommunen hatt full oversikt over alle lekeplassene i kommunen gjennom et databasert anleggsregister. Kristiansand kommune har over 660 sandlekeplasser, 230 kvartalslekeplasser/balløkker og 40 skolegårder. Informanten mener at det trolig er ingen kommuner som har flere lekeplasser enn Kristiansand. Det er laget mulighetsplaner for opprustning av alle de 40 skolene som nærmiljøpark og møteplasser. Parkvesenet vedlikeholder selv kvartalslekeplassene og balløkkene. Sandlekeplassene skal vedlikeholdes av velforeningene gjennom en driftsavtale med kommunen. Velforeninger som inngår en slik driftsavtale, blir meldt inn i Norges Velforbund, og parkvesenet betaler den årlige medlemsavgiften på rundt 60 000 kroner. Gjennom dette medlemskapet er velforeningen forsikret mot ulykker på lekeplassene og under dugnadsarbeid i regi av vellet.

Viktige grunner til at stillingen oppleves som vellykket, er at det finnes økonomiske midler til stimulering av arbeidslyst og dugnadsinnsats, at det er satt av tid til å drive arbeidet og til å gi råd. Videre har konsulenten fagkompetanse innen grønn sektor og et bredt nettverk. Han finner frem til løsninger i nær dialog med velforeningene og frivillige organisasjoner.

Beredskap

Arbeidet med beredskap er lagt til beredskapssekretariatet, som er en del av samfunnsmedisinsk enhet. Enheten rapporterer direkte til rådmannen.

Samarbeidet med frivillige om beredskap har tidligere i stor grad vært utført på grunnlag av etablert praksis, som innebærer at man gjør ting som før, uten at det er særlig planlagt. Erfaringen fra det store snøfallet for et par år siden, gjorde at man så det var behov for større grad av formalisering av samarbeidet. Dette gjaldt blant annet som følge av at kommunen hadde en løs, muntlig intensjonsavtale med idrettsorganisasjoner, men under snøfallet ble det ikke samarbeidet med idrettslagene. En klarte derimot å etablere et samarbeid med andre organisasjoner.

Kommunen har tatt kontakt med organisasjoner er en del av beredskapen ved at de skal bistå i vanskelige situasjoner. Dette gjelder organisasjoner som Røde Kors, Norsk folkehjelp, Rover-speiderne og Kvinnenes frivillige beredskap. Den siste er en paraplyorganisasjon for husmorlag, bygdekvinnelag, sjøredningskorps og flere andre organisasjoner.

Siktemålet med kontakten har vært å inngå en formalisert avtale om hvordan samarbeidet skal fungere med disse organisasjonene i en vanskelig situasjon. På noen områder er avtalen nokså konkret for hvor mange personer som organisasjonene skal stille og hvor lang tid det skal ta. Avtalen er imidlertid ikke så konkret for hvordan oppgaven skal utføres, noe som er naturlig, siden det kan være vanskelig for de frivillige å binde seg. I avtalen slås det fast at kommunen kan dekke kostnader som frivillige har når de yter bistand, men det er ikke tatt stilling til størrelsen på en eventuell støtte. De frivillige blir også dekket av kommunale forsikringsordninger når de samarbeider med kommunen i vanskelige situasjoner og bistår direkte med oppgaver på vegne av kommunen.

Informanten mente at avtalen på mange områder ikke var særlig konkret og kunne ha karakter å være en intensjonsavtale. Samtidig var det kanskje ikke realistisk å lage en mer konkret avtale. Mange frivillige har gitt uttrykk for at de har opplevd arbeidet med avtalen og selve avtalen som en nyttig plattform for det løpende samarbeidet.

Kommunen har eget beredskapsråd og det arrangeres et samarbeidsmøte én gang i året. I rådet deltar representanter for politi, forsvar etc. Rådet har ikke beslutningsmyndighet, men oppleves likevel som en viktig arena for dialog.

I forbindelse med en fyrverkerikampanje tok kommunen kontakt med vellene for å tilby ramper som kunne brukes til utskytning av raketter. Det viste seg imidlertid at det var få vell som var interessert i å bruke disse rampene. Dette kan neppe tolkes som at vellene kanskje ikke er så egnet til å mobilisere i en krisesituasjon. For det kunne være behov for noen som kunne bidra med kriseberedskap i boligområdene.

De frivillige er positive til samarbeid med kommunen, noe som viser at dugnadsånden lever. De frivillige og kommunen begynner å bli kjent med hverandre gjennom møter og arbeidet med avtalen. Dialog og nettverksbygging er viktig. Flere av dem som ivaretar disse funksjonene på kommunal side og blant de frivillige, er relativt nye i jobben. Det tar noe tid å bygge slike nettverk.

En mulig lærdom til andre deler av kommunen er at det er viktig at partene erkjenner nytten av et samarbeid og at man bruker tid sammen på å utvikle relasjonen, slik at man kan finne frem til gode løsninger for hvordan samarbeidet skal fungere.

AGENDA

Informanten mente at de frivillige organisasjonene godt kunne fått mer støtte for å bidra i beredskapen. For eksempel trenger Norsk folkehjelp en garasje til ambulansen, Røde kors trenger båt plass og andre organisasjoner har andre behov. Disse behovene burde i større grad vært tilgodesett ved tildelingen av midler. I kommunen var det antakelig ingen som har kartlagt om frivillige kunne ha behov for denne typen støtte.

I enkelte tilfelle kunne det være vanskelig å komme i kontakt med frivillige. Brev ble ikke besvart, og det var vanskelig å nå frem på telefon. Dette kunne nok skyldes at frivillige hadde andre jobber og at de kommunalt ansatte kanskje primært har mulighet for kontakt innenfor vanlig arbeidstid. Det er en utfordring å finne frem til kanaler for dialog som kan fungere bedre for begge parter.

Undervisning

Det er mange frivillige som ønsker å samarbeide med skolen. Samarbeidet omfatter blant annet leksehjelp, bidrag fra besteforeldre, gjennomføring av ulike arrangementer i lokalmiljøet mv. Foreldre bidrar også som frivillige, blant annet ved gjennomføringen av arrangementer på skolen.

Det er i liten grad lagt opp til sentrale føringer eller koordinering av kontakten mellom frivillige og kommunen. Tanken har vært at det er på den enkelte skole at kontakten skjer og at den enkelte skole selv får finne ut av hvordan den vil tilrettelegge kontakten med frivillige.

En av rektorene fortalte om at skolen hvert annet år var med i arrangementet "Randesund-døgnet", som er et arrangement for ungdommen i bydelen. Det var et stort arrangement med budsjett på rundt 100 000 kroner, hvor det vanligvis kommer 2–3 000 ungdommer. En rekke organisasjoner, som idrettslag, politiet, speiderne, Røde kors, bidrar til planlegging og gjennomføring av arrangementet.

Arrangementet er finansiert av ulike kilder, hvor også skolene har bidratt. Koordinatoren for arrangementet har fått en liten kompensasjon fra kommunene. Ellers er det meste gjort på dugnad.

Arbeidet med gjennomføringen av arrangementet har bidratt til at organisasjonene som arbeider med ungdom, er kommet sammen. Etablering av denne kontakten er nyttig også i det daglige arbeidet på skolen.

Skolens rolle i arrangementet har nok sammenheng med at rektor kan sies å være en ildsjel og initiativtaker. Utfordringen i det daglige er at kontakt med frivillige krever koordinering. En av informantene uttrykte at "alle vil inn i skolen". Det ser ut til at skolene ikke bare opplever dette som positivt, blant annet som følge av at koordineringen av innsatsen fra frivillige krever mye tid.

Omsorg

Det er en egen koordinator som administrerer bruken av statlige øremerkede midler til et prosjekt kalt "kulturrullatoren". Behov om arrangementet blir meldt inn til koordinatoren. Det ser ut til at midlene blir godt brukt og gir mye aktivitet.

Nye sykehjem er bygget med sikte på at det skal være egne rom som skal være egnet for arrangementer gjennomført blant annet av frivillige.

På ett av sykehjemmene er det en egen sykepleier som koordinerer kontakten med frivillige, som Civitian og andre tilsvarende organisasjoner og med menigheter. Videre har sykehjemmet

kontakt med organisasjoner for de pårørende og med skolene og barnehagene som er i nærheten.

Vi har fått høre at det ikke er rimelig å forlange at frivillige skal komme regelmessig og forpliktende, og at det er en utfordring at de frivillige selv vil ha styringen. Videre blir det pekt på at ansatte tidligere stilte mer opp på fritiden i gjennomføringen av ulike arrangement.

En informant mente at utdanningen innen omsorg over tid har hatt ulike holdninger til nytten av bidragene fra frivillige. For tiden ble det i utdanningen lagt vekt på at slike bidrag kunne være nyttige, men før dette hadde det vært en periode hvor utdanningen la liten vekt på nytten fra frivillige. Informanten mente at dette kunne være en forklaring på at man innen omsorg fortsatt ikke i tilstrekkelig grad var imøtekommende overfor frivillige.

Oppsummerende drøffing

I dette avsnittet har vi gitt en kortfattet omtale av kontakten mellom kommunen og frivillige innen parkvesenet, beredskap, undervisning og omsorg. På alle de fire områdene ser det ut til å være mange kontaktflater mellom de to partene. Følgende oppsummerer hvordan kontakten med frivillige blir ivaretatt på de fire områdene:

- *Parkvesenet.* Kontakten med frivillige koordineres sentralt av egen person, som disponerer øremerkede midler som disponeres i nær dialog med frivillige.
- *Beredskap.* Kontakten med frivillige koordineres sentralt i nær dialog med frivillige. Kontakten har nylig blitt formalisert i en egen avtale.
- *Undervisning.* Kontakten med frivillige blir i hovedsak ivaretatt på den enkelte skole, som selv bestemmer hvordan kontakten skal skje.
- *Omsorg.* Sentral koordinering av statlige øremerkede midler. Ellers blir kontakten med frivillige i hovedsak ivaretatt på den enkelte resultatenheter, som selv bestemmer hvordan kontakten skal skje.

En iøynefallende forskjell er at parkvesenet og beredskap ivaretar kontakten med frivillige i én organisatorisk enhet, mens den innen undervisning og omsorg er overlatt til en rekke resultatenheter. Det ser videre ut til at parkvesenet og beredskap har utviklet en god relasjon til frivillige som har blitt utviklet gjennom mange år, mens det innen undervisning og omsorg kan være mer tilfeldig om dette skjer.

Innen undervisning og omsorg blir det gitt tilbakemeldinger om at koordineringen krever tid, og det er ikke alltid samarbeidet blir prioritert. Vi har også fått høre at disse områdene kan være preget av at ansatte ikke i tilstrekkelig grad verdsetter bidrag fra frivillige. Blant annet tilbakemeldingene på dialogkonferansen tyder på at mange frivillige har denne opplevelsen.

Det er nærliggende å spørre om områdene undervisning og omsorg kan lære noe av erfaringene innen parkvesenet og beredskap. Den ulike organiseringen gjør at erfaringene ikke kan overføres helt direkte. Men en mulighet kan være at man hadde en sterkere grad av sentral regi for dialogen med frivillige. Man kunne for eksempel gi klarere uttrykk for forventningene til omfanget av kontakt mellom skolene og frivillige. Slike forventninger kunne formaliseres gjennom at det ble utviklet mål og resultatindikatorer for samarbeidet og de kunne følges opp gjennom resultatavtaler. En slikt økt vektlegging i styringen ville bidra til økt fokus på samarbeidet, som så kunne følges opp i den løpende dialogen med resultatenheter.

4.9 Oppsummering og vurdering

Innspillene til hva som fungerer bra og forslagene til forbedring, kan oppsummeres som følger:

- Økonomisk støtte er viktig, flere vil ha mer og noen er opptatt av prinsippene for støtte.
- Anlegg er viktig, flere har ønsker om flere anlegg og noen har forslag til forbedringer for opplegg for lån/utleie.
- Kommunen og frivillige utfører en rekke oppgaver sammen. Det er et større potensial for samarbeid som kan utnyttes.
- Kommunen har etablert ulike kanaler for medvirkning og dialog. Flere ønsker at graden av medvirkning skal øke.
- Mange legger vekt på betydningen av en god relasjon mellom frivillige og kommunen. Det ser ut som relasjonen i hovedsak er god. Samtidig er det behov for forbedringer.
- Kommunens organisatoriske tilrettelegging for frivillighet kan utvikles.
- Det ser ut til at samarbeidet mellom frivillige og kommunen er bedre utviklet innen idrett og kultur, enn innen undervisning og omsorg. En grunn kan være at kontakten på de to siste områdene er overlatt til en rekke resultatenheter og at denne kontakten har vært lite fokusert i den sentrale styringen av enhetene.

Vedlegg (som ikke trykkes med rapporten)

Det er lagt til rette følgende mer detaljert informasjon som ikke trykkes som en del av rapporten:

- Resultattabeller spørreundersøkelse
- Krysstabeller spørreundersøkelse
- Lysark lagt frem på dialogkonferansen 4. desember 2008
- Sortering av åpne svar fra spørreundersøkelsen
- Alle innspillene fra konferansen sortert